

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Az 1100-as években épült Dalum temploma (Szilágyi Enikő felvétele)

Gérecz Attila

Fuit

A szomszédomnak vér csordul a száján.
Tüdőbajos. Még néhány napja van,
hogy fuldokolva öklendezzék, s aztán
sajnálva benne sorsukat, sokan
majd kérdezik: „hány évet ült? hetet?” –
Kereszt se lesz a sírhantja felett.

Hogy miért élt? Ki tudna rá felelni.
Gúlába hordott kövek sorsánál
még sokkal többre úgyse vitte senki.
Családja sincs. Idősebb férfi már,
s csak ifjú vágyaktól levetkezett
húsát nyeli a Gula kő helyett...

(Vác, Rabkórház, 1955. jan.)

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
az Egyháztanács lelkészi elnöke
 523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
 Tel: 033-275 022 Mobil: 070-602 29 68
 E-mail: parokia@keve.se

EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK

Dr. SEBESTYÉN GÁBOR *Stockholm*
az Egyháztanács világi elnöke
országos felügyelő
 126 47 HÄGERSTEN Fastlagsvägen 42/1
 Tel: 08-184 172 Mobil: 073-966 04 75
 E-mail: g.sebestyen@comhem.se

GAAL ANDRÁS *főgondnok, Jönköping*
az Egyháztanács elnökségének tagja
 567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
 Tel: 0393-161 69
 E-mail: gaal.andras@telia.com

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborg*
az Egyháztanács elnökségének tagja
 294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsg 4 H
 Tel/Fax: 0456-140 37 Mob: 073-025 40 14
 E-mail: tothildiko41@gmail.com

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmö*
az Egyháztanács elnökségének tagja
 217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
 Tel: 040-267 638
 E-mail: katalinpp@hotmail.com

ifj. VASZI ÁRPÁD *Helsingborg*
az Egyháztanács elnökségének tagja
 254 49 HELSINGBORG Jaktfälskatan 62
 Tel: 042-243 008 Mobil: 072-225 88 90
 E-mail: avaszi@tele2.se

TIGLEZÁN JÓZSEF *központi pénztáros*
az Egyháztanács elnökségének tagja
 144 52 RÖNNINGE Verandastigen 3, 5 tr
 Mobil: 070-482 86 57
 E-mail: josef@tiglezan.com

DEÁK GYÖRGY *Borås*
 507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
 Tel: 033-230 307
 E-mail: deak.gyuri@hotmail.com

ETÉDI LAJOS *Ljungby*
 341 38 LJUNGBY Hångersvägen 33
 Tel: 0372-844 86
 E-mail: ludde_etedi@hotmail.com

FEKETE JENŐ *Eskilstuna*
 633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
 Tel: 016-120 039 Mobil: 070-920 33 72
 E-mail: feketejeno@yahoo.se

JORDÁKY BÉLA *Göteborg*
 428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
 Tel: 031-795 25 02 Mobil: 070-562 31 08
 E-mail: bela.jordaky@telia.com

REHÓ ISTVÁN *Västerås*
 723 51 VÄSTERÅS Glasbågargatan 7
 Tel: 021-120 991
 E-mail: gerd@jowork.se

SÁRKÁNY SÁNDOR *Halmstad*
 312 40 GENEVAD Lillgatan 2
 Mobil: 070-972 46 78
 E-mail: sandorsarkany@yahoo.com

SPÁDA JÁNOS *Växjö*
SPÁDA ILDIKÓ *Szeretetszolg.megbízott*
 352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
 Tel: 0470-763 442 Mobil: 076-233 66 17
 E-mail: spada.j@tele2.se
 E-mail: ildikoba57@yahoo.co.uk

TÅNGAGÄRDE *Gyülekezeti Otthon*
 Ungerska Protestantiska Församlingsgården
 523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
 Tel: 033-275 022

Külföldről Svédország hívószáma: 0046

OKTÓBER 6.

A harcmezőn nem kellett sohasem,
 Hogy tizenhárom mind együtt legyen:
 Elég volt egy közülök s bármelyik,
 Hogy űzze ellenségik ezreit,
 De harcz után, - örökre folt marad
 Azon, a ki győzelmet így arat! -
 Az ellenségnek örült vágya támadt,
 Hogy együtt lássa mind a tizenhármat.

És látta! - Látta itt e szent helyen,
 Hol Maros vize folyik csendesén,
 S ha néha árad, s a mezőre lép,
 Csak könnyeinket viszi s osztja szét;
 Itt látta őket, s most az egyszer - szemben!
 Jól tervezé, nem volt hiba a rendben:
 Előttük nem ellenség, de bakó, -
 Mögöttük nem sereg, hanem bitó.

Így látta őket, s így értette meg,
 Mért voltak ők mind győzhetetlenek:
 Úgy állt mind, glóriával homlokán,
 Mint tizenhárom Krisztus a Golgothán!
 S nem bosszú, mely gúnykacajra várt,
 Ők mosolyogtak, látva a halált!
 S ki azt hivé, egy országot temet,
 Csinált egygyel több örök ünnepet!

Gyászünnep ez? Nem! akkor volna gyász csak
 Ha ők hiába haltak volna meg!
 Ha eszme és cél, melyekért csatáztak,
 Sivár homokként inná vérüket.
 De úgy van-é? Nem néznek-é le ránk
 Dicsőült arczczal? kérdvén: mért sírunk?
 Nem él-e újra nemzetünk, hazánk?
 S nem ők szereztek-e, amit ma bírunk?

Boruljunk térdre, csókoljuk a földet,
 Hol utoljára álltak s ledőltek!
 Lenézve büszkén a gyávák hadára,
 Mely önmagát gyalázza le a sárba
 S nem látja, hogy a hóhér kötele
 Korbács lesz, s majdan őt verik vele!
 S hogy nem lehet kezében oly vas járom
 Mit szét ne törne - ez a tizenhárom!

ifj. Ábrányi Kornél

EGY GYORSAN TOVAILLANT NYÁR EMLÉKKÉPEI

Június 20–24. között Tångagärdén, Gyülekezeti Otthonunkban rendezte 25. jubileumi nyári táborát a Stockholmi Magyar Ökumenikus Önképzőkör, melynek címe Egyén és kö-

zösség volt, vendégei között pedig többek között Juhász Katalin néprajztudóst és Szabó Zoltán folkloristát (képünkön), továbbá Grecsó Krisztián író és K. Horváth Zsolt médiakutatót üdvözölhette Újvári Tünde, az Önképzőkör új elnöke, aki bevezetőjében felidézte a negyedszáz év táborainak témáit és meghívottainak színes seregét.

Június 30-án Göteborgban, az Utby-templomban kértük Isten áldását Tóth Zsuzsanna Blanka (szül. 1983. november 9-én, Nagyváradon, római katolikus) és Joel Höjvall (szül. 1982. február 26-án Umeåban, lutheránus-evangélikus) házasságára.

Augusztus 3–11. között ugyancsak Tångagärdén, Gyülekezeti Otthonunkban rendezte 16-dik „Kékvirág” anyanyelvi táborát az „Örszavak” Magyar Nyelvápolók egyesülete. A Híradó c. lapban megjelent írás Tångagärde helyszűkére hivatkozva arra a következtetésre jut, hogy a SMOSZ számára kiemelt fontosságú lett egy új Svédországi Ifjúsági Központ megvalósítása.

Augusztus 26-án, Újkenyér ünnepén, az 1440 előtt épült impozáns Dési református templomban, Gudor Lajos esperes meghívására Molnár-Veress Pál svédországi lelkész igehirdetéssel és – lelkésztársaival együtt – úrvacsoraosztással szolgált

Augusztus végén, szeptember elején Sebestyén Gábor országos felügyelőnk és neje Mária Nyárádmagyaróson felkeresték a stockholmi gyülekezetünk által évek óta segélyezett családot és újabb összeget nyújtottak át nekik. Képünkön a dolgoz és tisztességes szülők mellett csak a két kisebb gyermek látszik.

Augusztus végi, szeptember eleji erdélyi körútjuk során Sebestyén Gábor és neje Mária tekintélyes összeget juttattak el a Gyergyószentmiklósi Ápoló és Gondozó Központnak, hasonlóképpen Bodó György gyimesközéplaki római katolikus plébánosnak is, aki nagyszerű munkát végez csángó hívei, elsősorban a gyermekek és fiatalok között. A 2011-es bukovinai látogatással is egybekötött, a csíksomlyói búcsún is részt vevő 45 tagú svédországi magyar zarándok-csoportunknak már volt alkalma megtapasztalni Bodó György plébános vendégszeretét.

Augusztus 31-e és szeptember 2-a között a Magyar Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház közös meghívására Révfülöpön, az evangélikusok Ordass Lajos Tanulmányi Központjában tartotta rendes évi közgyűlését a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége. A 2003-ban Svédországban, 2005-ben pedig Finnországban és Észtországban tartott konferenciáinak sikerén felbuzdulva, a Szövetség kérésére – az Egyháztanács Elnökségével történt előzetes telefon-egyeztetés nyomán – Egyházi Közösségünk vállalta, hogy a Protestáns Szövetség 2013. évi konferenciájának és közgyűlésének házigazdája legyen.

Szeptember 23-án, a Göteborgi Körösi Csoma Sándor Művelődési Kör elnöke, Csata Attila meghívására, a magyar protestáns istentiszteletet követően, a Sankt Jakobs templom alagsori gyülekezeti termében mintegy 80 résztvevő jelenlétében nagyívű előadást tartott Takaró Mihály író, irodalomtörténész, egye-

Takaró Mihály irodalomtörténész

Nyírő József író, a székelyek apostola

temi tanár: Nyírő József, a székelyek apostola címmel. Az irodalmár mellett Takaró Mihályban egyúttal a Tökés László alapította Magyar Református Világszövetség egyik társalapítóját, egyben a Dunamelléki Református Egyházkerületnek Hegedűs Loránd püspök idején volt világi elnökét köszönthettük.

Október 6-án és 7-én jubileumi megemlékezést tartottunk. 50 esztendeje annak, hogy 1962-ben megkezdte működését a Tångagärdei Gyülekezeti Otthon. Erre az alkalomra levélben, telefonon és szóban, közvetlenül vagy üzenet révén igyekeztünk megszólítani néhány olyan személyt, akik ott voltak a megvásárlásnál, vagy az első úttörő lépések megtételénél. Legtöbbjük ma már nincs közöttünk, s akik – Istennek hála – még vannak, többnyire megfáradtak, némelyek ágyhoz kötöttek, kevesen vállalnak akár egy rövidebb utat is. Ezért döntöttünk úgy, hogy amolyan svéd „Öppet hus”-szerű ún. „Nyitott házat” rendezünk a jelzett napokon: – mindenkit szeretettel várunk, aki el tud jönni közénk. Amellett, hogy Glatz József vagy Takács Dezső levélben, Koltai Rezső, Németh Sándor vagy Pap Iván pedig üzenetben köszöntötte a résztvevőket, volt, aki telefonon hívott és jelezte, hogy lélekben velünk van. Néhányan pedig személyesen is eljöttek Stockholmból, Västeråsból, Jönköpingből, Vaggerydből, Boråsból, Göteborgból és Helsingborgból. Így, együtt hálát adtunk Istennek azokért a nagyszerű elődökért, lelkészekért és gyülekezeti vezetőkért, akik nélkül ma nem lenne nemcsak Tångagärde, de magyar gyülekezet sem. Hálát adtunk azért a megszámlálhatatlanul sok értékes lélekért, neves és névtelen emberekért, akik 50 esztendő alatt bármilyen módon, de hozzájárultak az ide, Északra sodródott magyar szórványközösségünk megmaradásához, lelkigondozásához, tudásban és műveltségben való gazdagodásához.

Mindezekről az emberekről és alkalmakról régi beszámolók, visszaemlékezések, írásos dokumentumok és fényképek alapján egy kötetet szeretnénk összeállítani és közkinccsé tenni, hogy ezáltal méltó ajándékot adhassunk azoknak, akik részesei voltak e gyorsan tovaillant fél évszázados történetnek. És mementót állítunk azoknak, akik utánunk jönnek és nélkülünk fognak tovább vándorolni. Október 7-én a Gyülekezeti Otthonban úrvacsorás hálaadó istentiszteletet tartottunk.

Molnár-Veress Pál lelkész

Megmaradunk!?

Én is olvasom az okos, precíz kimutatásokat, hogy az elmúlt években itt is, ott is mennyivel fogyott a mi drága népünk, és hogy a statisztikák fényében mire számíthatunk. Természetesen én is ki tudom számolni, hogy ha havonta leesik 10 cserép a házamról, akkor mikor fog elfogyni az összes cserép és rám roskadni a ház. Az is logikus, és ki is lehet számolni, hogy ha száz méterről jön felém egy autó ötvenessel, akkor hány másodperc múlva fog elütni. Csak az nem logikus, hogy miért nem ugrok félre, miért nem igazítom meg a cserepeket az otthonomon, miért várjuk némán, passzívan sorsunk beteljesedését?

Egy statikusan gondolkodó világban élünk, a legtöbb ember abból indul ki, hogy ilyen a világ, ez van, ezt kell elfogadni. Mostanában újból és újból felcsendül bennem egy régi, Kájoni János által gyűjtött csíksomlyói dal refrénje: „Ha nincs kenyér, keresünk!” Igen, mi keresztények a mi Urunktól Istenünktől azt halljuk: „Keressetek és találtok, zörgessetek és ajtót nyitnak nektek”, „bármit kértek az én nevemben, azt megkapjátok”... Igen, egy változó, növekvő, kibontakozó világot teremtett az Isten, és mi ennek a folyamatosan születő világnak vagyunk a gyermekei. Nem statikus, fáradt gondolkodás kellene vezessen bennünket, hanem egy dinamikus, bátor, cselekvő, keresztény lelkület, a mi Urunk Istenünk szelleme. Isten ránk bízta a teremtő erőt, merem-e azt használni hittel, reménnyel? Szépnek látom-e Isten-adta drága szülőföldemet? Azt, ami érték nekem, meg merem-e osztani azt örömmel gyermekeimmel?

Egy kedves vállalkozó itt Székelyföldön 15 év alatt egy kis csodát teremtett, van neki panziója, sípályája és főleg sok-sok vendége. Egy nap felhívott szomorúan, hogy nagyra nőtt fia összepakolt és elment Amerikába... Leültünk beszélgetni, és én megkérdeztem őszintén: „Mit gondolsz, ezt, amit itt 15 év alatt megálmodtál, felépítettél, más országban el tudtad volna érni? Saját szájával mondta ki, hogy nem. Hát akkor miért kell nap mind nap azt mondani, hogy itt Erdélyben nem lehet eredményesen dolgozni, meg nem is érdemes, mert úgyis minden hiábavaló, meg stb., stb. Ha a gyerekeid nap mint nap csak azt hallják, hogy nehéz, hogy nem éri meg, akkor miért ne mennének el a mi „rossz” világunkból? Barátom némán hallgatott, láttam, hogy érti azt, amiről beszélünk. Végül is a problémák folyamatos felelgetésével ő üzte el magától, szépen fejlődő vállalkozásától a gyermekét. Így igaz, de gond egy szál sincs – mondtam neki – most te kell vissza is édesgessed a fiadat! Ha felhívod, ha írsz neki, mindig mondd el, hogy mennyi vendég volt, hogy ma hányan lovagoltak, és hogy mennyi állatot tudtál értékesíteni a saját tehéncsordádból. Nem kell bölcsekedni, valótlan dolgokkal hencegni, csak az igazat mondd ki, de azt újból és újból örömmel mondd el, mert a te örömödnél, bizakodásodnak teremtő ereje van! Használt a gyógy-mód, a fiatal ember mint szakács hazajött és vezeti apja konyháját.

Elhangzott Budapesten, az Országgyűlés Felsőházi termében, az Élet- és Családvédő Konferencián, 2012. október 25-én

Igen, folyamatos félrevert harangok mellett nem lehet családot alapítani, munkát vállalni, gyereket szülni. Abba kellene hagyjuk az állandó pánikolást, nyafogást, sirákozást, és merjük kimondani a gyermekeink, fiataljaink előtt, hogy ennyi cipőnk, ruhánk soha nem volt, és őseinknek sem volt az elmúlt ezer év alatt, és azt is mondjuk el, hogy ilyen mennyiségű élelmiszer, információ, luxuscikk soha nem volt még a Kárpát-medencében. Nehéz a magyar ember sorsa? Igen, úgy átlagosan 10-20 kilóval valóban nehezebb a kelleténél, és ezért kell fogyókúrázzunk. Ennyi kövér ember, megműveletlen föld, leszüreteletlen almafa, megkapálatlan szőlőtőke soha nem volt itt a Kárpát-medencében! Miért sírunk? Miért üzzük el gyermekeinket, fiataljainkat falvainkból, városainkból?

A félelem, a szorongás, ha csak irreális, még akkor is mindenképp kifejti a maga pusztító hatását. Hogy mennyire így van ez, elmondok egy kísérletet.

Megfigyelésre céljából vettem száz egeret, ötvenet az egyik, ötvenet a másik terembe zártak. Arra voltak kíváncsiak, hogy a félelem, a szorongás, a stressz mit fog eredményezni az egereknél? Éppen ezért az egyik terembe beraktak egy ketrecbe zárt macskát. Így, bezárva, a macska nem bántotta az egereket, de a szaga érződött, közben nyávogott, morgott félelmetesen, és a kis parányi állatokra ez az irreális félelem is hatással volt. Abban a teremben, ahol nem volt macska, az élet szépen ment a maga medrében, sok sok kis egérke született, a párok gondoskodtak a parányi utódokról, vígan fejlődött az egérpopuláció. A másik teremben, ahol a ketrecbe zárt macska folyamatosan biztosította a stresszt, a félelmet – hiába, hogy egyetlen egeret sem tudott bántani – az egerek nem hoztak kellő számú utódot, sőt sokszor a megszületett utódokat is megették, de az életben maradtak is sokkal gyengébben fejlődtek, betegesebbek voltak, sőt mindenféle deviancia gyakrabban előfordult náluk, pl. több volt itt a saját neme iránt vonzódó egyed.

Igen, a félelem, a szorongás, még az irreális, alaptalan félelem is öl, pusztít, megfojtja az áldozatát! Ezt a gonosz lélek is jól tudja, ezért lengi be világunkat ez a hatalmas nyugtalanság, félelem! A Szentírásban a Gonosz mindig pánikot kelt, ócsárolja a jó Isten által szeretettel teremtett világot. Jézus Krisztus mindig, de mindig vigasztal, biztat, bátorít! Azt kéri újból és újból, hogy ne féljünk, hanem bízzunk benne!

Végezetül szeretnék elmondani egy jó hírt! Erdélyben, a tavaly télen, a hideg miatt egy héttel meghosszabbították a téli vakációt, és mi szépen, csendben pihentünk a nagy hó alatt. Érdekes, ismerőseim családjában toronymagasan a szeptemberi hónapban született a legtöbb kisbaba! Igen, a csend, a nyugalom, a béke meghozta a maga gyümölcsét.

Ha hitetlenül, a gonosz lélekre figyelünk, akkor a félelem, a szorongás, a stressz összemorzsolja a szívünket, de népünket is. Ezzel szemben, ha a mai gazdasági és társadalmi hullámverésben, ha magunkban és környezetünkben békés nyugalmat teremtünk, akkor Isten áldása kiárad ránk – és megmaradunk.

Kérjük Istent, legyen áldása ez Élet- és Családvédő Konferencián, s hadd áradjon ki áldása mindannyiunkra!

Csaba testvér

SKANDINÁV TANULMÁNYÚT

Beszámoló a Károli Gáspár Református Egyetem teológusainak dél-svédországi gyülekezeteinkben tett látogatásáról (II. rész)

Balról: Koncz Hunor Attila, Mező Zsófia, Horváth Mariann, Horváth Evelin, Fazekas Bence Gyula, Kéri Ákos, Molnár Ambrus teológusok és Bölesföldi András spirituális

Két nap alatt négy gyülekezetben voltunk, de a vasárnap esti istentisztelet után „alig tudtuk összekaparni magunkat”, annyira fáradtak voltunk.

És, hogy milyen volt a szolgálat a mi oldalunkról? Csak a magam nevében beszélhetek. Nagyobb szolgálattételnek éreztem a személyes beszélgetéseket, mint az istentiszteleten nyújtott segítséget. Egyen-egyenként mindenki megállta a helyét, de az együttműködésben egyértelműen csődöt mondtunk. Nem kegyes szöveggént mondom, valóban úgy éreztem, hogy csak Isten kegyelmének köszönhető, hogy mindemellett a gyülekezeti tagok hálásak voltak nekünk és örömmel fogadták a verseket, énekeket és bemutatkozásunkat. Reménykedem, hogy meg is szólította őket...?

Svédasztal-közösség magyar módra

A tóvidék békéje, a befogadó szeretet fűszeres levegője felszabadít és lecsendesít. Közben nyomokban svédekkel is találkozunk.

Elsőre talán felesleges dolognak találhatjuk, hogy külön részt szentelek az ételnek, hiszen jómagam sem vagyok gasztrozseni, meg hát mégiscsak úti beszámoló lenne ez, de nem tudom megállni, hogy ne szóljak pár szót a következőkről.

Említettem, hogy az ember sokszor nem azt kapja egy úttól, amit feltétlenül vár, vagy amire felkészítik. Mindannyian úgy készültünk például, hogy a bőröndöket megpakoltuk hidegélélemmel, úgy tudtuk, hogy saját magunkra kell főznünk, és nekünk kell gondoskodnunk arról a bizonyos „mindennapi kenyérről”. Az első pár napon magyar családoknál aludtunk, aztán a gyülekezetlátogatások után

Tångagärde, melynek helyét még a térkép sem jelöli

Tångagärdébe mentünk, a magyar protestánsok gyülekezeti otthonába, mely mint egyházi központ helyet ad a lelkészi hivatalnak és a lelkész szolgálati lakásának is. Az épületcsoport, központjában a 150 éves, kétszintes faházzal, igazi természetközeli élményt nyújt öslegelős, tóparti fekvésével. A helyet még a térkép sem jelöli, ez a GPS-hez szokott sofőröknek a hazatalálásban némi fejtörést is okozott. Olyan volt számomra ez a hely, mint egy kis titok, itt, északon. A tipikus tóparti ház, terrasszal, zöld udvarral, fák magasodnak körülötte. Csak akkor hiszi el az ember, hogy van effajta nyugalom és létezik ilyenfajta közösség a természettel, ha ott van.

„Van effajta nyugalom és létezik ilyenfajta közösség a természettel”

De közösségünk volt egymással is. Számomra nagy meglepetés volt, amikor Enikő, a lelkész felesége felajánlotta, hogy minden este főz majd ránk, amíg ott leszünk. Ezzel nagyon nagy terhet vett le a vállunkról (az enyémről személyesen mázsás súlyt, hiszen amint már említettem, nem értek túlzottan a főzéshez), és még mindig lelkiismeret-furdalásom van, hogy talán nem köszöntük meg neki ezt elégszer. Már ezzel is sokkal többet tett értünk, mint amire gondoltunk, de emellett olyan barátságosan, szeretettel fordult hozzánk, készségesen, amit eddigi életem során nem sokszor élhettem át.

Tudjátok!? – amikor érzi az ember, hogy abban az ételben nemcsak só, liszt, meg víz van, hanem gondos munka és – bármennyire nyálasan hangzik is, de – szeretet.

Ezek az asztalközösségek emlékeztetések voltak, főleg azért, mert mi alatt mi az ízletes ételeket fogyasztottuk, a lelkes, Molnár-Veress Pál sokat mesélt nekünk saját, személyes sorsáról, a kinti gyülekezetek életéről, múltjukról, jelenükről, jövőbeni kilátásaikról. Nagyon hasznos volt minden beszélgetés és beszámoló. Teológusként pedig a gyümölcsöző élet egyik látható példájával szembesültem. Kicsit sem vagyok elfogult, ha azt mondom, hogy a közös táborozás vagy az éjszakai gyertyafényes vacsora svédországi utam legmeghatóbb emlékei közé tartozik.

**„Nézzétek!
Ott egy szőke svéd!”**

Az utazó számára furcsa lehet több napot eltölteni egy idegen országban úgy, hogy az ország „öslakosaival” nemhogy nem találkozik, de még csak nem is látja őket. Mi abban a kiváltságos helyzetben voltunk az első három nap, hogy magyar szóval, magyar ételekkel, magyar énekekkel magyar testvéreinket köszönthettük magyar gyülekezetekben - Svédországban. Az utolsó szolgálatunk helyszínéről hazafelé tartva Hunor megszólalt a buszban - inkább talán kiáltott: „Nézzétek! Ott egy szőke svéd!”.

És valóban. Fejemet szinte az ablakhoz nyomtam a magas, szőke hajú, kék szemű svéd láttán. Furcsa, de ekkor tudatosodott bennem igazán két dolog.

Az egyik, hogy mostantól utunk nem a gyülekezetek látogatásából fog állni, hanem Svédország megismeréséről fog szólni.

A másik pedig az volt, hogy végre kezdtem

felfogni, hogy ez már valóban nem Magyarország. Nem mint ha itthon nem lennének magas, szőke, kékszemű emberek, hanem azért, mert szinte éhezünk azt, hogy beszívjuk az idegen kultúra minden egyes apró részletét. Szinte megnyugvás volt a vicces mondat és rácsodálkozás arra, hogy az útikönyvek mégsem hazudnak, amikor azt írják: „világos bőrű, hűvös tekintetű óriások”. Aztán még több svédrel találkoztunk.

A Vättern tó nyugati partján fekvő Hjo városka kikötője

Hjo és Habo kisvárosai a Vättern tó partján fekszenek. A legfőbb látnivalót itt is a természet képviseli. Virágzó, csendes kisvárosok, a kék különböző árnyalataival festett tó partján, kikötővel.

Természetesen a gasztronómiai élmény itt sem maradt el, mi mást ehetne az ember egy kikötővárosban, mint halat. Na de milyen halakat! Életem legfinomabb tengeri ízei.

Haboi harangláb

Na meg a templom: Habo fatemploma, a „Habo kyrka”, mely a 14. században, épült.

A gerendákból mesterien összeszerkesztett, ácsolt, deszkaborítású, jellegzetes svéd-vörösre festett és zsindellyel fedett fatemplom a belső díszítését csak a 18. században kapta. A különlegesen szép festmények a lutheri katekizmus illusztrációi. Johan Kinnerius és festőbarátja egy apró fal-

részt sem hagytak szabadon, sőt a padokat, a szószéket is bibliai jelenetekkel színesítették (szó szerint).

Hozzá hasonlót talán az Őrség vagy Magyarország más tájainak egyes fatemplomaiban látott kazettás mennyezet mutatott, de ehhez foghatót mégsem láttam azelőtt.

A természettel szinte egybeolvadt temető

A templom minden részének külön figyelmet kell szentelni, mintha igényelné azt, hogy az ember elmélázzon egyes ábrázolások fölött, akár a földre is lefeküdjön, hogy a menyegyzet képei emléknymot hagyjanak benne.

A templom kertjében temető van. „Itt még a temető is más” – sóhajtok magamban, amikor a természettel szinte egybeolvadt kövek között a csodálatos zöld fűben sétálok. Nem emlékművet állítanak, vagy óriási márványtáblát, csak követ. Az emlék így is, úgy is örök, de ez utóbbi mintha valóban boldog reményteljes várás is lenne.

Horváth Mariann
Képek: **Füle Tamás**

Habo 14. századi fatemploma 18. századi belső díszítéssel

56 ÉVVEL 56 UTÁN

„Riad a föld, a falak dőlnek,
Fonnyadt testünket záporozza,
Kék harsonákkal zeng az ég,
Sápadt arcunkra hull a nap,
S barlangjából a dohos könek
S szédülten, szinte tántorogva
Az ember újra fényre lép.
Szabadság, szívjuk sugarad.”

– írja Tollas Tibor, volt rabtársunk, az *Október* 23. c. versében. Sokévi szokásunk szerint mi, volt politikai rabok, október 27-én szoktunk összegyűlni Vácott, a börtön falánál, hogy emlékezzünk az 1956-os kitörésről, szabadulásunkról. Előtte a 23-án kezdődött forradalmi eseményeket idézzük, és kegyelettel gondolunk a magyar történelem talán legcsodálatosabb 12 napjára, és néma fejhajtással adózunk az októberi forradalom hősei és áldozatai emlékének! A két dátum szoros függvénye egymásnak: 23-a nélkül nincs 27-e, de ugyanakkor bátorkodom azt állítani, hogy a kommunista diktatúra alatt bebörtönzött, internált, kitelepített százezrek helytállása, példamutatása teremtette meg az előfeltételeket a forradalom kirobbanásához!

1999 szeptemberében, a Mementónál, kivégzett bajtársaink emlékműjénél mondta Orbán Viktor miniszterelnök: „A polgári ellenállás készítette elő lélekben az 1956-os magyar szabadságharcot. A diktatúra és elnyomás körülményeinek ismeretében, bármiféle ellenállás különösen nagy tett volt. Nyugodtan kijelenthetjük, a negyvenes évek közepétől kibontakozó polgári ellenállás nélkül nem történhetett volna meg az 56-os csoda, a magyarok forradalma!”

Ahogy körülnézek, úgy érzem, még itt is vagyunk néhányan, akik átérték ezeket az éveket, de talán mást is érdekel, hogy mik voltak azok az erők, események, melyek előidézték, kiváltották a forradalom kirobbanását.

1948-at szokták a „fordulat évének” nevezni, ekkor és a következő években válnak a kommunisták, a Szovjet segítségével, az ország teljhatalmú uraivá! Államosítanak mindent, gyárakat, bankokat, földet, privát cégeket egészen a családi házakig, szatócsokig. Felszámolnak minden más pártot. Beindul a kulák-üldözés. Elkezdik a „megbízhatatlanok” kitelepítését Budapestről, a határsávokból. Harc az egyházak ellen, deportálják a szerzeteseket, apácákat. Magyarország „népi demokrácia” lesz. Beindul az ötéves terv, egyben gazdasági megszorításokat vezetnek be. Rákosi szerint „nem ehetjük meg azt a csirkét, amelyik jövőre az aranytojást tojja majd nekünk.” Jönnek a kirakatpercek, a MAORT, a STANDARD, a Mindszenty-ügy, a Grösz-per. S hogy Rákosi bebizonyítsa éberségét és lojalitását Sztálin és a Szovjet iránt, egymásután buknak le a volt elvársak is. Rajk és társai, Pálffyék, Szakasitsék, majd maga Kádár, Rákosi bizalmasa is börtönbe kerül, sokukat kivégzik! A terror

egyre nyomasztóbb. Besúgókkal volt behálózva az egész társadalom. Illyés Gyula 1950-ben írt *Egy mondat a zsarnokságról* című verse hűen adja vissza e kor hangulatát.

Talán 1952 volt az az év, amikor a sztálini tébolyt száz százalékgig kiszolgáló Rákosi–Gerő–Farkas triumvirátus irányítása alatt „tetőzött” a kommunista diktatúra Magyarországon! Az ÁVH – Péter Gáborral az élén – mint önálló állam az államban, kíméletlenül szedte szerencsétlen áldozatait. Berecz János, az MKP KB külügyi osztályvezetője szerint: „1952 és 1956 között, 1 136 434 ember ellen indítottak vizsgálatot, s e feljelentett személyek 45%-a, 516 708 személy ellen hoztak elmarasztaló ítéletet!” Az ötvenes évek első felében csupán maga az államigazgatás 280 ezer embert foglalkoztat. A hadsereg kb. 300 ezer fő, a kék és zöld ÁVH, valamint a rendőrség létszáma meghaladja a 200 ezret. Ehhez járul még a pártapparátus, az ipari és mezőgazdasági adminisztráció. Vagyis közel egymillió hasznos munkára képes egyén irányít, káderez, agitál, nyomorgat és tart rettegésben három és fél millió fizikai és szellemi munkást! Elképesztő számok egy 9 milliós országban!

S ilyen körülmények közt kezd csekély személyem is kapcsolódni a forradalom előtti évekhez! 1942-ben, 11 évesen, tagja lettem egy ifjúsági mozgalomnak, melynek célja az volt, hogy az ifjúság megőrizze magyar identitását az egyre fenyegetőbb náciizmus légkörében. 1942-t írtunk. A háború utolsó, kaotikus időszakában „vegetált” a szervezet. 1946-ban kezdődött az újjászervezés, persze a feltételek is megváltoztak, akkorra már nem a náciizmus, hanem a Moszkva-irányította kommunizmus jelentett veszélyt a magyarságra. Lassan föld alá kényszerülve folytattuk, főleg ideológiai munkánkat. 1952. december 27-én tartóztattak le Szolnokon, mint katonát. A Fő-utcai katonai ügyészség zárkáiban kemény tíz hónapot töltöttem, a magánzárkától a 20 négyzetméteren összezsúfolt 47 emberes celláig!

Beismerő készségem fokozására, sokszor éreztem testemen a „dolgozó nép lesújtó öklét”! 1953. április 16-án, három nappal 22-dik születésnapom után, ítél el tizünket az elsőfokú katonai bíróságon Koharek József hadbíró őrnagy.

Az ítélet: öt kötél általi halál, két életfogytiglani börtön, egy 15, egy 12 és egy 7 év. A csoport legidősebb tagja 24, a legfiatalabb 21 éves volt. Nem tudom, megértik-e a ma élők, mit jelent, amikor az ember „örülni tud” egy életfogytiglani ítéletnek? Túléltem!

1953 tavaszára, az erőltetett nehézipari beruházások (Sztálinváros, Kazincbarcika, a földalatti stb.) nem hozták meg az előírt eredményt. A tsz-rendszer következtében közel egymillió kataszteri hold hevert parlagon. Az életszínvonal lehatárolt. Az ország a csőd szélén állt. Nagy Imre, egy Rákosi ellen szerkesztett vitáirátában megállapította: az 1953-ig folytatott gazdaságpolitika, akkori értékben „kereken 120 milliárd forintot nyelt el – érthetetlenül.”

Szovjet tanácsra, a pártkongresszus leváltotta Rákosit.

Nagy Imre első miniszterelnöksége alatt valamit enyhültek a körülmények a börtönökben és az ítélethozatalban is.

A mi csoportunkból csak Harczos Lászlót végezték ki 1954. január 14-én, de más bajai csoportokból még hármat!

Budapestről 1953 októberében szállítottak a váci börtönbe. Magasságom akkor 176 cm, testsúlyom 45 kg volt!

S míg belőlem, egy lézengő csontvázból valamirevaló munkaerő formálódott, eltelt 3 hónap. A börtönben működött a KÖMI 101-es vállalat, civil, volt ÁVH-s vezetőkkel, de rab munkaerővel. Gyártmányaink: gombok műanyagból, csontból, szarúból, acél-mérőszalagok, logarlécek. Kisebb-nagyobb meg-
szakításokkal itt dolgoztam közel 3 évet.

Miután egy kicsit „megmelegedtem”, összebarátkoztam sok hasonlóan gondolkodó, fiatalabb rabtárssal, és egy kis összeköttetéssel a karbantartó műhelyben kötöttem ki. A mérnöki iroda mellett ez volt a börtön elit részlege. Elég volt egy kalapács és egy olajos rongy, s az ember „szabadon” mászkálhatott az egész vállalat területén. 1954-től humanusabb lett a bánásmód, már nem volt verés, nem haltunk éhen, s a munkateljesítménytől függően, lapot írhattunk és kaphattunk havonta, és látogatást és egy 3 kilós csomagot kéthavonta.

1956 nyarán és őszén három sorsdöntő esemény történt rabéletünkben.

1) Felülvizsgálatok. A börtönben minden hivatalos hírforrás tiltva volt, de néhány becsempésztett levélből, újságból viszonylag tájékozottak voltunk a kinti hangulatot illetően. Tudtunk a Petőfi-körről, az írók mozgolódásáról, a pártban elhangzott önkritikákról. Budapestről ügyészi bizottság jött felülvizsgálni az ítéleteket, a „Péter Gábor-féle túlkapásokat”. Akkorra már magát Pétert és a Farkasokat is elkapta a gépszíj. A pártnak bűnbak kellett. Nagyjából mindenkit kihallgattak, szokatlanul barátságos hangnemben folyt a beszélgetés, de a végén mégis oda lyukadtak ki, hogy:

– Na, megbánta a bűnét?

– Engem elítéltek valami „törvények” értelmében, de bűnösnek nem érzem magam! – válaszoltam. Mire ő:

– Három és fél éve ül itt, és még mindig ezt mondja? Ha így gondolkozik, akkor maga veszélyes a társadalomra! Tudja, hogy az életfogyt minimum húsz év?

– Igen, – mondtam. Megcsóválta a fejét, kissé megvonta a vállát, aztán elbúcsúzott. Ettől függetlenül, több száz politikai elítéltet helyeztek akkor feltételesen szabadlábra. Például a legtöbb pap is akkor szabadult.

2) Sztrájk. Talán mindenki előtt ismert, hogy a szocialista tervgazdálkodás egyik fontos rugója volt a prémium. Párttitkárok, tsz-elnökök, vállalatvezetők kapták, ha hajtották a munkásokat, hogy elkészüljön a terv és a hónap végén „időben kimenjen a szállítás”. Ez alól a KÖMI sem volt kivétel. Néha hónap végén 72-órátunk, lent a műhelyben aludtunk pár órát. 1956. július 28-án reggeli munkára sorakoztunk a III. osztály folyosóján. Indulás előtt Bakos őrparancsnok elkezd olvasni egy napiparancsot, miszerint „a meglazult fegyelem helyreállítása érdekében elrendelem...” és jött egy csomó szigorítás, töb-

bek között, hogy az üzemben nem szabad az ebédet az udvaron, hanem csak a műhelyekben elfogyasztani, hogy tilos a csíkos rabkabátot, inget levenni stb, stb. Egyre erősödött a morgás, míg egyszer csak felcsattant Szoboszlai Miki hangja:

– Elmégy magadnak az ... anyádba!”

Bakos visszaugrott a lépcsőház rácsa mögé, ott fejezte be ijedten: „Kelt Vác, 1956. július 28-án, Gáspár Márton börtönparancsnok.”

Az örök próbálták indítani a népet, de akkor működésbe lépett „a gárda”. Megtagadtuk a munkát. Visszamentünk a zárkákba. A mienk az egyik folyosó végén, az üzem udvarára nézett. Üres volt az udvar, csak Weisz úr és a civil művezetők lézengtek. Néhány óra múlva megjött Gáspár, a kiber, meg néhány ismeretlen tiszt, és nagyon vitatkoztak. Mindent nem értettünk pontosan, csak amikor Weisz Gáspárhoz fordult:

– Na ezt jól elbaltázta! Hát Gáspár elvtárs, maga is kap prémiumot! Most lőttek neki!

Egy óra múlva, épp az ajtónál lévő WC spanyolfala mögül jöttem ki, amikor megzördült a kulcs a zárban. Kinyílt az ajtó és belép Gáspár néhány tiszt társaságában. Mivel én voltam a legközelebb, én jelentettem: Százados úr jelentem, 61-es zárka 8 fő. Szemben állt velem és nekem szögezte a kérdést: Mi joga tagadta meg a munkát?

– Százados úr, itt 15 évre, életfogytra elítélt emberek vannak. Nem tagadjuk meg a munkát, csak azt kérjük, hogy ebédünket ne a formalingázos, poros műhelyekben kelljen elfogyasztanunk, csak egy kis levegőt kérünk, egy kis napfényt! Kezével majdnem mellbe lökött mikor szinte kiabálva mondta:

– Nincs levegő, nem adok napfényt! Felveszi a munkát?

– NEM!

– Kifelé!

Kint a folyosón kétoldalt örök álltak, sorfaluk között indultam az MZ-re. Nem akarok dicsekedni, a sors hozta így, de egy kicsit büszke vagyok arra, hogy a forradalom előtti Magyarország talán legnagyobb sztrájkját én vezettem be! Kb. 150-en tagadtuk meg a munkát, de ez elég volt, hogy az üzem megbénuljon, hisz köztünk volt a legtöbb rab-művezető, írnok, szakmunkás, gépbeállító. S ha pár hét múlva vissza is kényszerültünk a munkába, azt már szinte éreztük, hogy odakint valami készülöben van! Itt jegyzem meg, hogy a sztrájk után az MZ-re néző 87-es zárkába helyeztek.

3) Kitérés. Okt. 23-án este még lement az éjszakás műszak, de korábban felhozták őket és lelakatolták a zárkákat.

24-én és 25-én szigorú, őrparancsnoki ellenőrzés mellett nyitották a cellákat, de az örök elejtettek egy-két szót arról, hogy „balhék” vannak az országban, és Budapesten is lövöldöznek. Sétára nem vittek, de 25-én délután a GH-s tiszt cigarettát és gyufát osztott a zárkákban, holott zárkán szigorúan tilos volt a dohányzás. Meg is jegyezte:

– Fiúk, vigyázzatok, nehogy tüzet fogjon a szalmazsák!

Az eddig szokásos „rohadt fasiszták” helyett egyszerre „fiúk” lettünk!

Így jött el október 27-e. Egy szombati nap volt, melynek szürke reggele még semmi izgalmat nem árult el magáról. De

észrevettük, hogy az udvari örök sapkájáról eltűnt a vörös csil-
lag! Valamelyik zárkából egy bajtársunk beszámolt a forradalmi
eseményekről. A szembelevő MZ magas fala csak úgy vissz-
hangozta beszédét. Aztán elénekeltük a Himnusz. A döbbenet
erejével hatott, mikor a sok száz torokból egyszerre zúgott fel a
régén hallott fohász. Az az érzésem, ez volt a jel a cselekvésre!
Pár másodpercnyi feszült csend után elkezdtek verni az ablak-
rácsot, az ajtókat, a csajkákat és vödröket, és félelmetes erővel
felzúgott a szavalókórus: „Gyilkosok, engedjete haza!”

A III. osztályon, azt hiszem a 62-es zárkában, sikerült
Hatvári Hugóéknak kitörni az ajtó alsó keresztpántja alát-
ti deszkákat, a szűk résen kibújva, a folyosón talált alkalmas
eszközökkel ütni, fessegetni kezdték a többi zárka lakatjait,
tolózárait. Majer az osztályos őrmester az ijedségtől szinte el-
ájult, de senki sem bántalmazta. Tőle megszerezve a kulcsokat
egymásután nyíltak a zárkaajtók mind a III-dik, majd a IV-dik
osztályon, s hamarosan több száz rab tolongott a folyosókon.
Egy kis idő múlva valahogy kinyitottuk a lépcsőház vasrácsát,
és lementünk az alattunk lévő I. osztályra, de ott megtorpan-
tunk. Erős vasrács választott el az irodaépülettől, mögötte örök
álltak, sőt egy golyószóró is löhelyzetben. Kérésünkre Gáspár
is megjelent, magasba tartva pisztolyát és hallani sem akart hol-
mi spontán elbocsájtásról. Azt mondta, hogy menjünk vissza a
zárkákba, és alakítsunk tárgyaló-bizottságot. Mi, a rabok között
tisztelőben álló Vörös János volt altábornagyot és egy papot
próbáltunk rávenni, hogy vállalják el. Már-már fenyegető nyug-
talanság lett úrrá a tömegben, amikor valaki elkiáltotta magát,
hogy a pékségen keresztül nyitva az út!

Az I. osztály egyik zárkájában az ablak helyett is ajtó volt,
ezen keresztül hordták fel a kenyeret a pékségből a dolgozók
osztályaira. Persze, mi fiatalok voltunk az elsők, akik hamar
kint voltunk az ún. szenes-udvaron, ahonnan csak az utcára nyí-
ló vaskapu választott el bennünket a szabadulástól. Mikor az
öreg kapuőr meglátta, hogy futunk feléje, nyitotta a kaput. Kint
az utcán már várt Vác népe, szabadonbocsátásunkat követelve.
Boldogan öleltük át egymást, és felcsendült a Szózat.

Hirtelen éles fegyverropogás szakította meg a felemelő
hangulatot. Állítólag Ádám ÁVH-s orvos-őrnagy lövetett a rab-
kórház tetejéről. Az öt évvel ezelőtt megjelent VÁC '56 című
forrásgyűjteményből tudjuk, hogy még a kitörés előtt, Gáspár
telefonon segítséget kért Gerencsér őrnagytól, a híradóiskola
parancsnokától, aki bebizonyítva a forradalommal szembeni el-
lenséges érzületét, egy riadókészültségbe állított egységet kül-
dött a fegyház védelmére. Az egységet Környei Imre híradós
őrnagy vezette. Saját vallomása szerint hat darab háromtonnás
gépkocsival, kb. 150 fővel 15 percen belül a börtönnél voltak.
Idézem szavait:

„Amint a laktanyából a börtön felé vezető egyenes főútra
beértünk, már látni lehetett, hogy a börtönből tódulnak ki a fog-
lyok, csak úgy tarkállott az úttest, mint a mákostosza... Kiabál-
tam a civileknek, hogy azonnal hagyják el az utcát, mert nem
felelek az életükért, a foglyokra pedig ráordítottam, menjenek
vissza... Ekkor értem egy magasságba a börtönkórház épületé-
vel. Onnan kiabáltak... felnéztem, és abban a pillanatban a leg-

felső ablakban egy géppisztoly csövét láttam lefelé irányítva.
De ebben a pillanatban már hallatszott is a géppisztolysorozat,
és véletlenül az engem utolért, tőlem balra levő katona kapott
a lábába egy lövést. Ma is úgy érzem, azt az én fejemnek szán-
ták. Még egy civil is megsebesült... Ugyanekkor már a katonák
is tüzet nyitottak az ablakra... Később parancsot kaptunk, hogy
azonnal vonuljunk be.”

Az így keletkezett tűzszünetben néhányan átszaladtunk
az utcán és a szemben levő ház lakói pillanatok alatt öreg ru-
hadarabokat dobáltak felénk, szinte követelve, hogy „Dobja el
azt a csikost!” Ma is hálával gondolunk a város lakosságának
önzetlen segítségére, a rabok felé tanúsított féltő támogatásra.
Rabtársaimtól tudom, hogy volt, akit napokig bújattak, míg el
tudta hagyni a várost.

És volt más is, aki bújkált! Az előbb idézett Környei ör-
nagy szerint „A börtön parancsnokának valahogy sikerült be-
menekülnie a kiegészítő parancsnokságra, ahol azonban nem
merték bújtatni, így egészségügyi kocsival, úgy tudom, az éj
folyamán bekerült a laktanyába, ahol a százados elvtárs átöltö-
zött katonaruhába, így nem volt feltűnő. Naponta együtt voltunk
az irodában.”

Mi, szinte futás közben öltöztünk át, majd átmászva egy
kerítésen hamarosan a börtönnel párhuzamos utcán voltunk.
Hirtelen, egy a börtönből ismerős arc, Toma Józsi bácsi, egy jó-
indulatú ör behívott bennünket a házába, ahol megborotválkoz-
tunk, felesége zsíroskenyérrel és pogácsával, Józsi bácsi borral
kínált. Itt koccintottunk először a szabadságra! Ő tájékoztatott
bennünket először a kialakult helyzetről, és figyelmeztetett,
hogy Budapestet lehetőleg kerüljük ki, mert a visszahúzódtott
szovjet csapatok körülzárták a várost! Megköszönve segítsé-
gét, elindultunk haza Bajára! Hatan voltunk: Balogh Árpád,
Eichhardt Sándor, Öry József, Pap Iván, Turányi Lajos bajaiak
és Szoboszlai Miklós kecskeméti. Minden igazolvány és papír
nélkül, négy napig félig-meddig bújkálva, ködös, szitáló eső-
ben, embereket lehetőleg kerülve, jóformán szinte végig gyalog-
oltunk. Négy év alatt nagyon elszoktunk a gyaloglástól, fárad-
tak voltunk, de hajtott a lelkierő.

Az első este Veresegyházán bementünk egy faluszéli ház-
ba, szállást keresve. A gazda kicsit gyanakodva mért végig
bennünket, de beengedett az istállóba. Szalmát a szomszédától
kaptunk. Mikor egy kis ennivaló felől kérdeztem, csak annyit
válaszolt:

– Nincs semmink, csak néhány éhes gyerekünk és a mér-
hetetlen szegénységünk.

Mikor megmondtam, hogy kik vagyunk, szó nélkül meg-
fordult és elindult a ház felé. Talán megijedt és feljelent? Egy
fél óra múlva visszajött:

– Jöjjenek be, az asszony főzött egy kis lebbencslevest!

Falvak mellett elhaladva, a falurádiókból hallottuk a for-
radalmi fejleményeket, a kormány folytonos átalakulását. A
negyedik nap már olyan fáradtak és közönyösek voltunk, hogy
Dabas után felmentünk az országútra Lajosmizse felé. Gondol-
tuk, talán onnan lesz vonat Bajára. Az állomásfőnök irodájában
többen voltak. Mikor beléptünk, elnémultak. Nem tudom, ho-

gyan nézhettünk ki, mert a főnök megkérdezte:

– Hát maguk kicsodák?

– Volt váci politikai elítéltek, útban haza Bajára.

Összenéztek, aztán a főnök odaszólt néhány emberének:

– Azonnal dugjátok el őket a mozdonyvezető laktanyába, hisz húsz perccel ezelőtt ÁVH-s ellenőrzés volt itt!

A gondnok néni morgott, hogy ilyen jött-mentek koszolják be a laktanyát, de mikor ő is megtudta kik vagyunk, ránkzárta az ajtót, és egy félóra múlva, a lányával együtt két karkosár enni- és innivalóval tért vissza! Másnap hajnalban kicsempészték bennünket Lajosmizséről, ahonnan Ágasegyházáig gyalogoltunk. Ott tanított Öry Jóska öccse, Tibi. A tantestület jobb ruhát, pénzt, élelmet gyűjtött, s onnan egy Kalocsára tartó teherautó elvitt bennünket Bajáig, ahol október 31-én este ölelhattük át rég nem látott szeretteinket.

Hat hét után figyelmeztettek, hogy lépünk le, mivel megérkezett Bajára az elfogató parancs. December 16-án Garánál

léptük át a jugoszláv határt, majd Svédországba kerültem, ahol ma is élek szerettem körében!

33 év, 5 hónap és 12 nap után, 1990. május 28-án látogathattam először haza!

Szavakkal nagyon nehéz kifejezni és megköszönni azt a megértést, biztatást, sok segítséget és igaz szeretetet, melyet Vác város lakossága, valamint a magyar nép: parasztok, tanítók, vasutasok és sokan mások tanúsítottak irántunk 1956 októberében, sokszor számukra is nehéz, veszélyes helyzetben!

Eichhardt Sándor

EMLÉKEZZÜNK

Emlékezzünk volt rabtársunkra, barátunkra, a költőre, az '56-os emigráció kiemelkedő alakjára: Kecskési Tollas Tiborra (1920–1997), halálának 15-dik évfordulóján.

Valószínű, hogy több százan találkoztak vele a bányában, a Gyűjtőben és Vácott. Kilenc éves fogsága alatt sokan megismerték, barátai lettek, és kapcsolatuk biztos, hogy a végsőkig tartott.

Nem volt nehéz vele szót érteni, mert Kecskési Tibor a börtönben is mindig „lelkes” volt, optimista, előrelátó, erről versei is tanúskodnak.

Megértő, bátorító, szolidáris rabtárs, barát! Talán már akkor élt benne az a gondolat, amit évekkel később így írt meg: „Így lett halálig küldetésem: / élő sípokba fűjtom / az Úr lelket, és idegenben / minden ház így lesz otthonom.”

Tibort 1954 nyarán ismertem meg Vácott. Ő akkor más rabtársakkal együtt „trógeros” volt: a gombokat hordták-vittek az üzemből a varrodába. Ők voltak az „Elefántok”. Őket kétnaponként Pöttyös szaki kísérte. (Pöttyös nagyon rendesen viselkedett '56-ban kitörésünk alkalmából. A kapuban, ahogy elhagytam a börtönt, még a lövöldözések előtt, kezét is fogtam vele, megköszönve a jó kapcsolatot az évek során.)

Kecskési Tibor 1954 nyarán kezdte írni a *Füveskert-köteket*, ahol csak tudta és tehette. A szarufőzde egy igen alkalmas hely volt számára, erre a munkára. Csaknem szabadulásáig folyt a versek és fordítások rendezése, összeírása.

Gérecz Attila és Király Nándor szökése után, mikor bádogot kaptunk ablakainkra, 1955 nyarán, Tibor megírta egyik leghíresebb, a *Bebádogoztak minden ablakot* c. versét. Azok közé tartoztam, akik már akkor elolvashatták ezt az egyedülálló költeményt.

Ebben az időben sok neves költő, író volt Vácott, néhány név: Csizmadia Zoltán, Gérecz Attila, Kárpáti Kamil, Márkus László, Pfizner Rudolf, Stefanovszky Dezső, Tóth Bálint, Kecskési Tibor.

1956 augusztusában, mikor elváltunk, azzal buzdított: „Ti is jöttök hamarosan!” S mily igaza lett ezzel a „szabvány-frázissal”, mert valóban, október 27-én otthagytuk celláinkat és mentünk az ismeretlen, a bizonytalan felé.

Rövid otthoni tartózkodás után, mi „Bajaiak” 1956. december 16-án hagytuk el szeretteinket, és délfelé léptük át a határt. Mint ismeretes, Tibor Némethonban kötött ki, mi egy páran Svédországban leltünk új hazára.

A kapcsolat továbbra is fennmaradt, az újság, a Nemzetőr lett az összekötő kapocs, meg persze a levelek. Az általa kezdeményezett akciókban résztvettünk, támogattuk Svédországból, úgyszintén a könyvek kiadásában és azok terjesztésében.

1961-ben találkoztunk ismét személyesen, majd 1990-ben utoljára. Összesen hatszor volt itt nálunk, járta végig országunkat, az egyesületeket, mindig óriási sikerrel. Közvetlen személyisége meggyőzőtt, lehangolt mindenkit. Szeretett ide jönni, mert szerették, tisztelték, értékelték áldozatos, önfeláldozó munkáját az emigrációért.

Néhány nevet meg kell hogy említsek, akikkel a baráti kapcsolat, együttműködés elengedhetetlen volt a sikeres munka érdekében: Ásvány Endre, Illés György, Jakabffy Ernő, Justh Károly, Polgáry Sándor, Rezsőfy Alajos, Somi József, Szarka László, és még sokan mások itt Svédországban.

A *Tollas* előnevet Tibor az emigrációja kezdetén veszi fel, mert *tollal* akarja, kívánja szolgálni népét, a nemzetet. Az emigrációt Ő egy misszióknak tekintette – ezt több versében kifejezésre is juttatta –, ezért vállalta a mindenkor meghívásokat, a világ minden tájára, vállalta az utazásokat, a mindenkor felmerülő nehézségeket, hogy szóljon, harcoljon a nemzetért az elnyomókkal szemben. A „Westerlandi halászhok” c. vers pon-

tosan ide, ebbe a témába sorolható. Üzenet, kérés, útmutatás.

1997. május 30-án beszéltem vele utoljára néhány szót telefonon. Ebben az időben már igen gyenge és rossz állapotban volt. Betegsége könyörtelenül, teljes mértékben megemésztette. A halál elkerülhetetlen volt, ami 1997. július 19-én be is következett. Szeretett falujában temették el, a hegyoldalban, szüleivel egy sírban, szemben a faluval és a templommal, július 26-án. A szép sírkövet leánya, Krisztina tervezte. Alig egy hónap múlva, augusztus 20-án Budapesten a Mátyás templomban búcsúztatták, ünnepélyes gyászmisén, most már mint „a Nemzet költőjét”. Barátja, Lezsák Sándor tartotta a nagyhatású búcsúbeszédet.

A költő halála, bármilyen furcsán hangzik is, meghozta Nagybarca fellendülését, egy bizonyos módon, mert létrejött az özvegy és a család kezdeményezésére a „Kecskési Tollas Tibor Emlékére Alapítvány”, ujjáépült a szülői ház, benne múzeummal, könyvtárral, kiállítási teremmel, TV-adóval. A házat 2000 október 21-én adták át ünnepélyesen rendeltetésének, a Millenniumi Nap keretében. Jelen voltak barátai külföldről és az országból, sokan voltunk, kik tisztelegtünk, emlékeztünk nagy barátunkra.

A ház egy kulturális központtá, kiképző otthonná fejlődött ki az évek során. Ugyanitt kapott helyet a falu másik kiválósága, Dr. Almási Balogh Pál, a világhírű orvos és kutató hagyatéka is. A háznak a híre szétszaladt az egész világon, ezért igen nagy lett a látogatottsága. 2004 nyarán már Görögországból is volt egy diákcsoport látogatóban. A nagy kert, füvesítve, fásítva és játszótérre alakítva most a kismamák találkozó helye.

Az Alapítványban – melyet haláláig Csikász Gábor vezetett –, most felesége, Erzsébet gondozza, s végez benne igen eredményes munkát Vadnai Zoltán tisztelettel együtt.

A költő születésnapja emlékére az idén már a 16-dik *Tollas Tibor Szavalóversenyt* rendezik meg, erdélyi, szlovákiai és délvidéki résztvevőkkel. A Nagybarcai Lámpás c. újság a tizedik évébe lépett, s a falu életét, eseményeit híven tükrözi. Az Alapítvány könyvet is adott ki 2001-ben, ebben a költő 18 versét Mezey István grafikája egészíti ki. Továbbá kiadták a költő életét és munkásságát bemutató könyvet is. Ezt Nagy Károly néprajzkutató, szintén a falu szülöttje, írta meg. 2006-ban megjelent a költő összes verseinek a válogatott kiadása, kb 850 vers, amelyet Szakolczay Lajos rendezett nyomda alá.

S végül álljon itt két évszám, ill. dátum. Az első:

1979. május 17-18-án alakult meg Lakiteleken a FIJAK, a Fiatal Írók József Attila Köre. Ekkor jött létre az első kapcsolat a Nemzetőr / Tollas és az ifjú írók között. Tollas Tibor tollából megjelent a „Búvópatakok nemzedék” c. írás, amely támogatást helyezett kilátásba egyének, egyesületek bevonásával, ami aztán később be is következik. A Kör foglalkozott először – félíg-meddig titokban – a jövő kérdéseivel Magyarországon.

A másik dátum 1985, arról nevezetes, hogy három lakitelki fiatal grafikus vállalkozott Tibor verseit, ingerlő metaforáit „képekbe önteni”. A forradalmas lehetőség előestéjén Antológia címmel megnyílt a magyar költészet sajátos képkiállítása a Művelődési Házban, Lakiteleken. Ettől kezdve igen sokan fordultak meg a városban, az emberek egymásnak adták a kilincset a Művelődési Házban és Lezsákéknál.

Ha nincs Tollas Tibor az ő életrevalóságával, életerejével, hűségével, el nem múló reményével, szervezőkészségével, valamint cselekvő jóakarásával, határtalan szívével, akkor 56 lángja aligha lobogott volna olyan fényesen, megannyi fáklyán, szerte a világban.

Pap Iván

Gérecz Attila

BOLDOG ÖZSÉB HIMNUSZ

(A Pálos rendnek)

Egybeomlott könny és a vér,
nyílt seb lett az ország,
nyugatra pernyét hord a szél:
tanyák, falvak sorsát.
Csillag sincs, sötét az erdő,
mégis mécsék égnek!
Boldog Özséb szól az első
pálos remetének.

Kicsiny láng a hit, de tiszta
fehér, mint gúnájuk,
sötét erdő súgja vissza
csöndes imádságuk:
„Nézz le ránk, kik romok felett
fohászkodunk Hozzád,
áldd meg mind, kik fegyver helyett
keresztet hordozzák!”

S barlang ölen, cellák sötét
mélyén fények gyúlnak.
Népedért szólj, Boldog Özséb,
mondj imát az Úrnak,
hívd egybe, ki hív és magyar!
Hív, ki sebbel ékes!
Győzni fog, ki hinni akar,
s áldozatra képes!

Szállj, ragyogj te mennyei fény,
angyalszárnyú ének,
fájó szíven: magyar szíven
minden remetének,
add Urunk, hogy rab és szegény
mind testvérre leljünk,
áldd meg hazánk, hogy a remény
átölelje lelkünk!

Szállj, ragyogj te mennyei fény,
angyalszárnyú ének,
fájó szíven: magyar szíven
minden remetének,
add Urunk, hogy rab és szegény
mind testvérre leljünk,
áldd meg hazánk, hogy a remény
átölelje lelkünk!

Szállj, ragyogj te mennyei fény,
angyalszárnyú ének,
fájó szíven: magyar szíven
minden remetének,
add Urunk, hogy rab és szegény
mind testvérre leljünk,
áldd meg hazánk, hogy a remény
átölelje lelkünk!

(Vác, 1955.)

Bódi Sándor

Harminc év után az ELLENPONTOKról

Az erdélyi Tóth Ilona*

Ezerkilencszáznolcvankettő őszén egy addig titkos földalatti mozgalomról adott hírt a Szabad Európa Rádió. A romániai kommunista diktatúra alatt vegetáló, s rettegésben élő magyar közösség többsége, illetve az akkori román társadalom is csak akkor szerzett tudomást az Ellenpontokról, amikor azt már leleplezte a hirhedt Securitate. Hogy a kommunizmus mire képes, ha esetleg valaki a kínzókamrás ötvenes

éveket már elfeledte volna, vagy aki a hatvanas években hitt volna még naivul a kommunista rendszer magasabbrendűségében, azt voltaképpen nem is Románia szolgáltatta, hanem a Lengyelországban 1980-ban kirobbant események, ahol a Szolidaritás köré szerveződő lengyel kommunistaellenes ellenállást véres kézzel torolta meg Moszkva, illetve lengyel csatlósai. A lengyelországi események – megkínzott, holtan talált ellenállók, bebörtönöztek százai – a rettegés légkörét hozták létre a szocialista országokban, s köztük Romániában. S mégis, a félelem légkörében is, ilyen körülmények között arra vállalkozott néhány lelkes partiumi és kolozsvári fiatal, hogy amíg mások a rendszer kiszolgálóivá, a Securitate besúgóivá, bizalmas ismerőseik, nemzetük elárulóivá váltak, a lehetőségeihez mérten szembeszálljon a történelem egyik legsötétebb és legkegyetlenebb rendszerével. Szembeszálltak, életüket is kockáztatva, holott nagyon kicsi volt az esélyük arra, hogy ne bukjanak le.

Szorongva ültünk a rádió előtt a SZER híradásait hallgatva. Hol egyikük eltűnéséről, hol másikuk meggyilkolásáról adott hírt a müncheni rádióadó. Hol a Tóth-házaspár megkínzásáról. Egy nemzet szorongott értük, s egy nemzet érzett nem kis büszkeséget azért, hogy a „magyar név” 1956 után „megint szép lett”. S aztán, akár 1849-et követően, ismét némaság és félelem vette át a bizakodás érzését. Ez az ellenállás is elbukott.

Hogy mi az egykori heroikus küzdelemnek a mai megítélése, nehezen térképezhető fel. Egy dolgot tudunk biztosan: az akkori rendszer pribékjei, besúgói, propagandistái, köszönik szépen, jól vannak. Karrierüket futottak be. A román cseausiszták üzletemberekké váltak, a magyar gazemberek pedig, néhány hetes bújókálást

* Az anyaországi Tóth Ilona orvostanhallgatót Kádár János pribékjei az 1956-os forradalomban való részvételéért a forradalom leverése után halálra ítélték, és kivégezték.

követően, az RMDSZ apparátusában, médiájában találtak menedéket a felelősségrevonás elől.

Az akkori áldozatok pedig, jobb híján, egykor szerzett sebeiket gyógyítgatják, már-már a meghasonlás határán.

E sorok írója ezúton is hálás szívvel emlékezik azokra a fiatalokra, akik már 1982-ben mertek "nagyok lenni", s akik mindezt talán még egy köszönömöt sem kaptak. Miközben az Iliescu poszt-kommunistáival lepaktált 1989-es forradalmárok, ingyen lakáskiutalást s karriert biztosító forradalmár-igazolvánnyal a zsebükben, a hős szerepében tetszelegnek.

A szóban forgó korról, az Ellenpontokról az egykori ellenálló, az erdélyi Tóth Ilona nyilatkozik.

1. Hogyan látja Tóth Ilona: mi is volt tulajdonképpen az Ellenpontok, és mi volt a célja?

Erre a kérdésre nekem azonnal András őrnagy emléke ugrik be, aki a kihallgatások alatt, nem minden idegesség nélkül, gyakran elismételte nekem, hogy ez az egész egy lufi volt, amit mi kísérletként engedtünk fel. De elpukkant, vége, tudomásul kell venni.

Hogy az egész egy kísérlet is volt, azt magam is úgy éreztem akkor. Maradva az András őrnagy hasonlatánál, lufinak azonban sem tartalmát, sem formáját tekintve nem nevezhető. Nem levegőt engedtünk mi fel, hanem levegőhöz akartunk jutni azáltal, hogy megpróbáljuk megtalálni a romániai magyarság akkori helyzetének meghatározó, összetett okait s ezen okok nagyon szerteágazó gyökereit. Ilyen értelemben nem csupán az erdélyi magyarságot érintette, hanem Románia többi nemzetiségét is, természetesen a románokat is.

Az immanens cél nyilván valamiféle cselekvési mód megtalálása volt, de ehhez előbb tisztázásra, helyzetfelmérésre volt szükség. Ma is úgy gondolom, hogy minderre jó kezdet volt az Ellenpontok, hiszen első lépésként azt tűzte ki célul, amit a férjem – jóval Tökés László előtt! – úgy fogalmazott meg a Programjavaslat záró soraiban, hogy „valahol benn is meg kellene végre bontani a hallgatás falát, valamint a jogtalanságnak és önkénynek azt a mozdulatlan és mozdíthatatlannak tűnő tömbjét, mely Románia minden lakójára (a haszonélvezőket kivéve) lázalomként nehezedik...”

2. Az Ön számára mennyire volt meghatározó a családi háttér az Ellenpontok vonatkozásában?

Az ember személyiségének kialakulásában, fejlődésében alapvetően meghatározó a családi háttér. Minden értelemben. Van olyan, a családból hozott minta, amit tudatosan követni akarunk felnőtt korunkban, mert az egyfajta kialakult rend által biztonságot ad nekünk, van, amit biztosan másképpen szeretnénk csinálni, mint otthon láttuk. Fiatal korban ez elsősorban érzelmi kérdés és szorosan összefügg saját egyéniségünk kialakításának ösztönös, parancsoló igényével.

Nekem mind a szűkebb, mind a tágabb családom működési rendszere megengedte az egyéni útkeresést. Ezt akkor elsősorban éreztem, nem biztos, hogy tudatosult is bennem. A megengedő családi légkör, mely nem letörni vagy megtörni akarja a gyermek, a fiatal akaratát, hanem a jelentkező, megnyilvánuló másságot ér-

téknék tudja feltételezni, a gyermek számára önmaga értékének megélését teszi lehetővé. De ugyanakkor kötelez is, hiszen ezt a bizalmat, épp éltető s felemelő volta miatt, meg akarom érdemelni.

Anyai rokonaim körében nőttem fel. Családi elbeszélésből értesültem róla, hogy üknagyapám nagyon gazdag volt, nemrég tudtam meg azt is, hogy Hegyaljának, ahol felnőttem, ő adományozta a ma is használatban lévő temetőt. Üknagyapám gazdagsága azonban elúszott, mert biztosíték nélkül kölcsönözte ki a pénzét, soha nem kapta vissza. Idős volt már, nem bírta elviselni a csapást, felakasztotta magát. Mindezt csak azért mondtam el, mert azt hiszem, eléggé jellemzi a család felfogását az, hogy Vékony üknagyapa története mint egy La Fontaine-mese él tovább, azzal a tanulsággal, hogy így jár az, akinek a harácsolás fontosabb, mint az, hogy a gyermekeit segítse.

Nehéz sorsú emberek voltak a felmenőim, tipikusan ahhoz a réteghez tartozók, akik minden történelmi változás és vihar állandó kiszolgáltatottjai, földművelők, gazdálkodók. A tágabb családban nőgyógyásztól a színészmesterségig minden foglalkozási ág jelen van szinte, de déd- és nagyszüleim életében a föld jelentette a megélhetést, az életet. Így aztán mind a természeti-, mind a történelmi és politikai változásokat és csapásokat a szó szoros értelmében a bőrükön tapasztalták. De számomra csodálatraméltóan minden csapás után sikerült újra talpra állniuk, és sohasem veszítették el önmagukat. Talán azért is, mert sohasem akartak másnak látszani, mint akik, s nagyon tudták a dolgukat – és tették is.

Apai nagyapám ács volt, édesapám asztalos és ács. Hozzánk – a gyermek által megélhető biztonságérzeten túl – a teremtés, az alkotás izgalmas érzete kapcsolódik bennem. Nagyon szerettem apámat munka közben nézni: erős volt, a munkájában magabiztos, és úgy tudott a fárról beszélni, hogy annak szinte nem csupán tulajdonságai, hanem jellemvonásai lettek számomra, mindenféle értékítélet nélkül. Egyszerűen csak voltak, olyanok amilyenek, s minden fa jó valamire, csak érteni kell hozzá.

Nagyon szerettem a nagyszüleimet a múltból, az életükről kérdezgetni. Szerettem volna le- és megírni, talán egy kicsit a romantizált időutazás kedvéért is, de mindenekelőtt azért, hogy valami, ami már nincs, de valamikor élet és valóság volt, ne tűnjön el végleg. Meg az önkeresés része is volt ez a vágyam: minél többet tudni arról, amihez tartozom, hogy megértsem, mi az én szerepem és dolgom ebben az összetartozásban.

Lehet azért is, mert szüleimnek első gyermeke, nagyszüleimnek első unokája vagyok, de nyilván a magam személyiségéből, hajlamaimból is fakadt, én mindig felelősséget éreztem mindenért. A saját cselekedeteimért és mulasztásaimért, a szüleimért, a testvéreimért. Minden közösségért, amelybe tartozónak feltételeztem vagy éreztem magam. Néha nyomasztó ez a felelősség, de számomra természetes módon összefügg egyéni voltommal, s ezáltal életem értelmével is. Nem mindig jó megélni, de olyankor is ajándék a Jóistentől, legfeljebb én nem tudom jól érteni és használni, hasznosítani ezt az ajándékot.

Szóval, sem hősök, sem mártírok nem voltak a családban, sem nagyobb hírességek. De az én vagyok megélésének élménye hozzájuk kapcsolódik, megismerni és nevelni ezt az ént meg már elsősorban az én dolgom.

Úgy gondolom tehát, hogy a családi háttér épp annyira volt meghatározó számomra az Ellenpontok vonatkozásában, mint ahogy bármi egyéb, számomra nagyjelentőségű és fontos dologban az életem során.

3. A társadalomban élő sztereotípiák szerint egy nőtől fokozott óvatosságot vár el az ember. Ön hogyan vélekedik akkori önmagáról? Számolt azzal, hogy a hektikusan következtelen rendszer miatt akár az életét is kockáztatja?

Az Ellenpontok idején 24 éves voltam, házas – és nagyon szerelmes. Tudom, ez utóbbiról nem illik beszélni egy komoly téma kapcsán, de nagyon nagy szerepe volt abban, ahogyan én megéltem akkor az életet, önmagam s az eseményeket. Kész – nem lezárt! – embernek éreztem magam, akinek dolga van ezen a világon. Nagy belső erőt adott a kapcsolatunk Karcsival, ilyenkor az ember úgy érzi, burokból él. Állandóan új, izgalmas, fontos dolgokat ismerhettem és tanulhattam meg magunkról, másokról, a körülöttünk lévő világról, a történelemtől, az eseményekről, stb. Kulturálisan, intellektuálisan egyfajta pezsgésben éltünk akkor Nagyváradon. Eseményként élhetett meg az ember egy Ady-kört, egy kiállítás-megnyitót, egy színházi bemutatót, egy kerekasztal-beszélgetést, vagy egy új magyar könyv megjelenését. Valahogy minden mindezzel összefüggött, mindenben kereshettünk vagy találhattunk valamit, ami valamifajta reménnyel tölthetne el bennünket, vagy „jelet” láthattunk benne arra, hogy azért „valami” történik. Hogy mi ez a „valami” konkrétan, azt nem is volt fontos mindig megfogalmazni. Ha bármi, a valódi helyzetre vonatkozóan megfogalmazódott a művészet, az irodalom, a filozófia nyelvén, vagy ott volt – szerintünk – elrejtve a napi sajtó sorai között vagy szerkesztési módjában, már nem telt hiába a napunk. A szeku ugyan mindenütt ott volt, a besúgók is. A lakásunkat, minket nyíltan is figyeltek, mert szerveztük az Ady-kört, s mert nagyon sok ember járt hozzánk a hét minden napján, nem csak a péntek esti körök után. Hőzöngeni hülyeség lett volna, gyávának lenni szégyenletes. Az ember persze félhetett, de nem úgy, hogy a félelem megbénítsa. Én mindenképpen egy nagymaroknyi közösség részének éreztem magam, amelyben többé-kevésbé érvényesült az elv, miszerint bármi történik valakivel a hatóságok részéről, az nem magánügy.

Nekem ebből a külső-belső helyzetből is alakult az akkori magatartásom és életérzetem.

Nagy és komoly feladatnak éltem meg az Ellenpontokat, de azt hiszem, ma is ezt tenném. Mert az is volt, s lehetett bármilyen utóélete ennek az ügynek, bármilyen rossz kihatása a további életünkre, azt, amit akkor megéltem s megéltünk, senki sem tudja elvenni, bemocskolni, lehazudni, megmásítani. Mert nekem mindenképpen ez volt az a „valami”, amittől az ember az akkori mindennapok cizellált nyomorában – Kocsis István kifejezését kölcsönvéve – öntörvényű embernek érezhette magát.

Teljesen biztos voltam benne, hogy előbb-utóbb ránk talál. Az a rendszer nem az lett volna ami, ha nem. Abban is biztos voltam, hogy akármit csinálhatnak velünk. Van némi hajlamom a fatalizmusra, de kialakult bennem egy olyan elszántság is, amely nem mérícskél. Ne vegye senki fellengzésnek és nagyképűségnek, ha azt mondom, hogy mindez, amit fennebb elmondtam, egy olyan

belső állapotot hozott létre bennem, ami lehetővé teszi számomra átérezni azt az állapotot, amelyben Szókratész azt mondta, hogy „Megölhetnek, de ártani nem tudnak nekem”.

De meggondolatlan, vagy pláne fanatikus „mozgalmi” embernek nem éreztem magam egy pillanatra sem. 1982-ben néhány éves házasságként szeretnénk volna gyermeket. Amikor ’82 nyarán hírt vettük, hogy Erdély belső részén a szeku az Ellenpontok után nyomoz, mintegy elhalasztottuk a gyermek utáni vágyunkat, mert számoltunk azzal, hogy úgylis megtalálnak bennünket, s nem szerettem volna megélni, hogy kiverik belőlem a gyermeket. Azonban a következő év elején, amikor a nagy kihallgatásokon már túl voltunk, de még nem tudtuk, hogy mi lesz velünk, mi lesz az egész ügy következménye ránk nézve, mégis úgy döntöttünk, hogy életre hívjuk első gyermekünket. Azzal számoltunk ugyanis, hogy lecsuknak bennünket – Karcsit nyilván jóval hosszabb időre, mint engem –, s én nagyon szerettem volna, hogy legyen egy közös gyermekünk. Tudom persze, akkor is tudtam, hogy ezt nevezhetjük felelőtlenségnek, butaságnak, naivitásnak, vagy ennél is rosszabbnak. Ma pedig, három felnőtt gyermek édesanyjaként beleborzadok, ha arra gondolok, milyen élete lett volna Zsuzsa lányunknak, ha börtönben szülöm meg. De azt is tudom, hogy ez a vágy és a döntésünk nem felelőtlenségből fakadt. Persze, az ember a maga életét kockáztathatja, a másét nem szabad.

S az Isten kegyes volt hozzánk. Zsuzsa szerencsére nem börtönben született, azonban különösen otthon, Váradon, de még magyarországi éveink alatt is állandóan féltettem, hogy elrabolják tőlünk, azért, hogy vele zsarolhassanak, vagy általa bosszút álljanak rajtunk. De, azt hiszem, ez már egy másik történet.

4. *A férje, Tóth Károly Antal, korábban már utalt rá, hogy végül is Ön karolta fel a szamizdat ötletét, s adott lendületet a mozgalomnak. Hogyan emlékszik vissza a részletekre?*

Nem sok konkrét részletre emlékszem, s amire igen, azt a férjem már megírta. Inkább a magam belső hozzáállását tudom felidézni, s ez elsősorban a férjemre vonatkozott. Tudtam, mert megtapasztaltam, hogy alapos, szellemileg nagy kapacitású ember, aki ha megír, kimond vagy tesz valamit, a felelősséget is vállalja érte. Egy ötlet lehet bármilyen jó, ám az eredmény sokban függ a megvalósulás és a kivitelezés módjától. Ebben az esetben a lehetséges, akkor elképzelhető következményekkel is erősen számolni kellett. Ezt, s egyéb körülményeket egybevetve végül is nagyon önző voltam, mert a vállalkozás értékének és súlyának garanciája számomra elsősorban a férjem volt. A másokkal való szövetkezés vágya, valami mindannyiunk számára fontosnak látott és érzett cselekvés érdekében, csak ez után következett. De az is bennem volt.

5. *Miben reménykedett Ön az Ellenpontokkal kapcsolatban? Elképzelhetőnek tartotta-e, hogy lehet akkora hatása, hogy humánusabbá válják a rendszer?*

Csak nagyon utópisztikus képzelgéseimben hihettem volna azt ’82-ben, hogy az a rendszer humánusabbá válhat. Azt azonban igen, hogy külső-belső nyomás hatására céljaiban és eszközeiben kénytelen korlátoznia önmagát. Már ennek elérése is a szó szoros értelmében létkérdésnek tűnt akkor. Ezt megélhettük volna a

helyzet jobbulásaként a mindennapokban, de ettől maga a rendszer lényegében nem vált volna humánusabbá. Perspektivikusan meg el sem tudtam képzelni, hogy az a rendszer lényegileg megváltozzon.

Az, hogy egy másik, valóban humánus rendszer legyen Romániában, szintén utópisztikus volt, de ezzel a céllal legalább lehetett azonosulni.

6. *A Szabad Európa rádió mindent megtett, hogy Önökről hírt adjon, s a rádió nyilvánosságával némi védettséget biztosítson az Önök számára? Önök számoltak-e a lebukást követően ezzel a nyilvánossággal, mint ami esetleg védelmet jelent az Önök számára?*

Mind a Szabad Európa rádió híradásai rólunk, mind a – valamivel később – különböző szervezetek, csoportok és egyének kiállása értünk nagyon sokat jelentett akkor erkölcsileg és lelkiileg. Ez már önmagában némi védettségerzetet ad az embernek. Azért is, mert erősebbnek érzi magát az ember, ha mások támogatását bírja. De hogy ez valójában védettséget jelent-e, vagy csak a „bűneinket” gyarapítja a rendszer szemében, akkor nem lehetett tudni. Egy eszközeiben nem válogató diktatúra esetében nem hiszem, hogy számolni lehetne bármi védettséggel. Reménykedni azonban reménykedtem, de nem hittem.

Volt azonban valami, ami akkor komolyan megütött, és mindennél jobban elgondolkodtatott. Egy összejövetel alkalmakor egy, akkor még otthon élő, fiatal, a romániai magyar értelmiség körében már neves filozófust kérdeztem meg valamikor ’83 tavaszán, jóval az ügyünk lezárása előtt. Kiterjedt kapcsolatait voltak, s hozzánk képest mindenképpen jobban ismerte a romániai magyarság értelmiségének számottevő részét. A kérdésem az volt, ha perre kerül sor ügyünket illetően, ő mit gondol, hányan fognak ezen értelmiségiek közül kiállni mellettünk? Habozás nélkül válaszolta, hogy senki sem. Azt azóta sem tudom, hogy magát is közéjük számolta-e.

Rendkívül megdöbbentem, s pillanatok alatt rengeteg gondolat cikázott át az agyamon, sürgősen át kellett értékelnem a helyzetünket, s megváltoztatni addigi tevékenységünkről alkotott képzeitemet. Egészen eddig egy közösség szerves részeként feltételeztem magunkat, most hirtelen egyénekké váltunk, akik legjobb esetben is csak tagjai egy közösségnek. Egy ilyen felismerés nyomán nagy változás történik az emberben, ami közvetve akár egész életére kihatással lehet. Akkor engem elsősorban az foglalkoztatott, hogy per és börtön esetén az eddig feltételezett erkölcsi és érzelmi háttérrel és alappal fogok-e tudni mégis úgy számolni, hogy abból erőt meríthessek. Vagy jobb lenne már most átstrukturálnom magamban a dolgokat úgy, hogy a magunk szakállára csináltunk valamit, amiért most „el kell vinni a balhét”? Szinte képtelenül nehéznek éreztem ezt az átstrukturálást, a fiatalságomat és a naivitásomat okoltam miatta.

Nem tudhatjuk, hogy ismerősünknek igaza lett-e volna, ha valóban perre kerül a sor. Az azonban biztos, hogy sokat segítettünk volna magamon további életünkre nézvést, ha azt az átstrukturálást mégis elvégzem akkor.

7. *A SZER-ből egy időben megdöbbenve arról értesültünk, hogy a Tóth házaspárt megkínózta a Securitate vallatás közben.*

Hogyan emlékezik vissza a kihallgatásokra? Mennyire igyekeztek elhíttetni a nyomozótiszteket, hogy létezik a rendszernek egy humánusabb oldala is, s egyáltalán: éreztették-e, hogy a rendszerrel szemben, az Önök oldalán állnak?

Előrebocsátom, hogy engem fizikailag nem kínoztak. Első nap az akkor nálunk lévő kiskorú húgomat is bevitték velünk együtt a szekura. A férjemet hamarosan máshová vitték, ketten maradtunk a húgommal egy láthatóan „társalgónak” szánt szobában. Amíg este kilenc előtt valamivel a húgomat el nem engedték, én érzelmileg a férjem és közöttük pendliztem, a „beszélgetés” a kihallgató tisztekkel szinte másodlagos volt számomra. Miután a húgomat elengedték, még mindig nem tudhattam, hogy nem vertek-e át, s valahová az épület más részébe vitték, vagy esetleg kint az utcán rendeznek neki valami „véletlen” meglepetést, amibe bármi belefért képzeletem szerint.

Azt is hallottam, hogy a férjemmel üvöltöznek a „társalgó” melletti szobában, amelynek két bejárata is volt.

Tőlem elsősorban azt várták, szerintem, hogy kiegészítő információkat adjak ahhoz, amit amúgy is tudtak. Kaptam egy ív papírost és egy szerencsétlen tintaceruzát, hogy írjam le pl. egy napunkat, amikor Szöcs Géza magyarországi ismerőseivel, Bollobás Enikővel volt nálunk. Vagy az Ady Endre Irodalmi Kör vezetőségi tagjairól érdeklődtek. Láthatóan felosztották maguk között a különböző területeket megbízatásuk, munkakörük szerint. András őrnagyot a romániai magyar kisebbség egésze izgatta, Kisst az egyházi vonatkozások, ezen belül Molnár János lelkész, aki a Kör vezetőségi tagja is volt. Raťot (olv.: rácot) a magyarországi kapcsolataink, Dulamát pedig az, hogy ha nem beszélek, akkor ad ő nekem, meg a férjemnek is. Most egyszerűsítek, de nagyjából ebben a felállásban foglalkoztak velem később is.

Bár Dulama láthatóan nagyon szívesen, szakmai élvezettel vert volna, megmaradt az imitálásnál s a fenyegetésnél. Nyilván nem kapott verésemre utasítást. A többiek fenyegettek és zsaroltak, a megfélemlítést részesítették előnyben.

Semmilyen értelemben nem éreztem azt, hogy bármiben is az oldalunkon állnának, bár kétségtelenül érdekesnek találták az ügyet, még ha terhesnek is, gondolom, szokatlansága miatt. Az első napokban, s később is gyakran éreztem, hogy időnként nagy érdeklődéssel szemlélnék, szinte mint egy egzotikus állatfajt. Nem tudom személyes érdeklődés volt-e vagy szakmai. Rať gyakran mutatott érdeklődést személyes életvitelünk iránt, mint aki megszokta, hogy a pszichologizáláson keresztül tanul. András őrnagy – érzésem szerint – nagyon szerette volna, ha a romániai magyarság lehetőleg teljesen észrevétlen marad, semmivel sem hívja fel magára a figyelmet. De hogy ez az elvárása miből eredt, azt nem tudom.

Kiss látható élvezettel azonosult jól értesült, bennfentesi szerepével egyházi s irodalmi ügyekben.

A kihallgatásokon kívül engem alig titkoltan követtek a városban akkor is, és később is hosszú hónapokig. Fogalmam sincs mi volt a céljuk vele, nem sok értelmét láttam, hiszen nyilvánvalóan tudhattuk, hogy figyelnek, akár láthatóan követnek, akár nem.

Érdekes volt megtapasztalni, hogyan működik az ember pszichikuma egy ilyen helyzetben. Én amúgy továbbra is, mindennek

ellenére, abban a bizonyos, előbb már említett burokból éltem, de abszolút éber minden vonatkozásban. Hogy vallatnak, követnek, kísérgetnek stb. hozzátartozott a helyzetünkhöz. De azt kifejezetten utáltam, ha akkor jöttek értem ketten, amikor egyedül voltam otthon. Valahogy „elfogadja” az ember a gondolatot, hogy a szekun akár agyon is verhetik, de azt már kevésbé, ha azt a saját otthonában tennék.

Azt kell mondanom, azt a hét hónap bizonytalanságot, amíg eljutottak az ügy lezárásáig, különösebb belső megtörtség nélkül viseltem. Az ügy lezárása után azonban kiborultam. Akkor már lehetett.

8. Milyen benyomást keltettek Önben a lap szerkesztésében részt vevő személyek? Kik tettek Önre mélyebb benyomást abban az időben, és milyen kvalitásaik révén voltak szimpatikusak?

Ara-Kovács Attila és Szöcs Géza esetében a benyomásokon már túl voltam. Attilával akár az Ady-kör, akár egyéb kapcsán, periódusokban napi kapcsolatban voltunk. Géza viszonylag gyakran volt az Ady-kör vendége, vagy mi voltunk a Gaál Gábor-körön Kolozsváron, s ilyenkor találkoztunk. Az Ellenpontok készítésének idején történt találkozásainkat akár munkakapcsolatnak is nevezhetjük. Ebben a munkakapcsolatban a megtapasztalt és feltételezett szellemi kvalitásaik mellett én elsősorban azt becsültem akkor, hogy volt bennük merészség a másként gondolkodásra és a kockázatvállalásra. Úgy véltem, az Ellenpontokkal kapcsolatban legalább részben hasonló mozgatórugóik vannak, mint a férjemnek s nekem. Sokban különböztünk természetesen, de voltak érintkezési pontjaink.

Azokban az időkben mi sok jó kvalitású és neves emberrel találkoztunk, vagy voltunk kapcsolatban valamilyen szinten. Közülük sokan voltak szimpatikusak számomra, vagy annál is többek. Nekem sok tanulnivalóm volt, ezért sokukban felfedezhettem valamit, ami különösen megragadott. Példaképem nem volt, de biztosan sokat tanultam tőlük vagy általuk. Nem csak azt, hogy milyennek kell(ene) lennem, hanem azt is, hogy milyennek nem szabad.

9. Hibáztatott-e valakit a lebukás miatt, s véleménye szerint hogyan lehetett volna elkerülni, hogy a Securitate leleplezze Önöket?

Nem, soha eszembe sem jutott bárkit hibáztatni. Mint már említettem, biztos voltam benne, hogy megtalálnak bennünket. De továbbra is nagyon kíváncsi vagyok arra, hogy ez hogyan történt, ki mindenkinek- és milyen szerepe volt benne.

Most, hogy hozzájutottunk a biztonsági szervek archivált, rólunk összegyűjtött anyagához (vagy egy részéhez?) azokból az évekből, s megfejtjük egyik-másik besúgó, jelentő ember nevét, csodálkozva figyelem magamat, mert még mindig tud fájni, hogy valaki, akit közel éreztem magunkhoz, s bízunk benne, az rólunk jelentgetett. Van, aki nem is akárhogy: besúgói volta érezhetően szorosan hozzátartozott szellemi identitásához, s kifejezetten rossznéven vette a tartótisztjeitől, ha azok kontár módon vesélyeztették az ő jól felépített művét.

Teljesen személyesre azonban nem tudom venni a besúgást és jelentést rólunk, mert nem tudhatom, hogy az elkövetőjét mi-

vel foghatták meg, vagy mi motiválta. Legyen ez az ő keresztje. A kor, amiben éltünk, nem jelent felmentést mindenki cselekedetére. Mint ahogy rendszerint a történelem meg nem az igazságszolgáltatással van elfoglalva...

10. Milyen következményekkel járt a lebukás, s mivel magyarázza, hogy a rendszer végül külföldre engedte Önöket?

Nagy váltás volt az azt megelőző évek pezsgése, állandó ügyködése s aztán a kihallgatásokkal, megfigyeléssel, lehallgatással, követéssel, s a szeku részéről tett „látogatásokkal” tarkított, bizonytalanságban töltött hónapok után. Kicsit már otthon elkezdődtek a „hontalanság évei”, csak akkor még – szerencsére – ezt nem így fogtuk fel. Gyermeket vártunk!

Ismerőseink közül volt, aki nem mert megismerni bennünket az utcán, de az akkori nagyváradai társaságnak a magja mellettünk volt s eljárt hozzánk, néhányan segítettek is, amiben tudtak. Máig hálás vagyok érte, mert már maga az odafigyelés, a segíteni akarás ténye nagyon sokat jelentett nekem. Különösen miután megszületett a gyermekünk s a férjemet mindjárt utána kirúgták az állásából.

Kívülük ott volt mindkettőnk családja, akikre bizton számíthattunk.

Miután beadtuk áttelepedési kérelmünket Magyarországra, arra nagyon figyeltünk, hogy lehetőleg senkit ne „kompromittáljunk” a szeku, vagy egyéb hatóságok szemében, így pl. az Ady-körre nem jártunk többé.

A várakozásban az ember normális helyzetben is valami vákuumba kerül, mi meg végképp nem tudtuk, hogy mi lesz velünk, hogyan alakul a sorsunk.

Hogy végül elmehettünk az országból, az a megoldás illúzióját keltette bennünk. Hogy miért engedtek el bennünket? Nem hiszem, hogy szerencse, vagy jóindulat kérdése volt, inkább egyéb – számunkra ismeretlen – indokok húzódtak meg mögötte. Azon túl is, hogy kényelmetlen személyek voltunk a rendszer számára.

11. Önök a tetteikkel az 1956-os forradalom óta először ismét ismertté tették a világban a magyar nemzetet. Méltányolta-e az akkori Magyarország e tetteket?

Nem tudom kit, vagy kiket ért Ön az akkori Magyarországon. A „hivatalos” Magyarország biztos nem. Most a férjemről s rólam beszélek. Ha különböző társadalmi-politikai csoportokra gondol, akkor természetesen többen is voltak, akik – minimálisan szóban – értékelték. Csak tudja, minél inkább telt az idő, az Ellenpontokkal s velünk kapcsolatos „tények” egyre több variációjával, néha szinte mitikus változatával ismerkedhettünk meg. A klasszikus, jereváni rádiós vicc valósult meg az életünkben, tudja az, amikor kiderül, hogy a hír igaz, csak nem úgy, nem az, nem akkor és nem ott... A csúcspont azonban kanadai tartózkodásunk alatt következett be, amikor ottani újdonsült ismerősünk Szöcs Géza kanadai látogatásáról beszélt nekünk, s egyben lelkesen megragadta az alkalmat, hogy megismertesse velünk az Ellenpontokat. Akkor már kezdtem megtanulni hogyan „készül” a történelem. Sosem gondoltam, hogy ennyi humorérzék szükségeltetik a megértéséhez.

Ami azonban ennél fontosabb, voltak régi és frissen szerzett magyarországi – később kanadai – ismerőseink és barátaink, akik

figyeltek ránk, összejártunk, segítettek is, amiben tudtak. Ezeknek nagyobbik része akkor is mellettünk lett volna, ha semmi közünk nincs az Ellenpontokhoz. Mindig szeretettel és hálával gondolok rájuk.

12. Az Ön véleménye szerint az Önök tettét a maga helyén kezeli-e ma az a bizonyos „utókor”, amelyben Petőfi is reménykedett, s amelyről ma már tudjuk, hogy az utókor ugyanúgy „perccemberké”, kontraszelektált kispályás karrieristák gyülekezete, mint az éppen aktuális jelenkor?

Úgy gondolom, az Ellenpontoknak fontos helye van az erdélyi magyarság közelmúltjának történetében. Hogy ezt a helyet kik és hová jelölik ki, az változó. Azért történtek tisztességes kísérletek megtalálni ezt a helyet. Vagy legalább elősegíteni, hogy az Ellenpontok találja meg a helyét.

Ebből a szempontból több mint hiba, hogy nem került be a szélesebb köztudatba. Meggyőződésem, az erdélyi magyarság egésze csak nyerne azáltal, ha valamilyen módon a magáénak érezhetné az Ellenpontokat, és pl. megpróbálná felmérni, hogy mi is valósult meg – és hogyan – a Programjavaslat követeléseiből.

Mind szellemi termékként, mind ellenállási mozgalomként az Ellenpontok az erdélyi magyarság közös tulajdona, történetének szerves része. Több vonatkozásban erősíthetné, ha tudna is róla.

Ami a tett „kezelését” illeti, az aktuális jelenkornak nagyjából hasonló mechanizmusai vannak, mint egyéb korok jelenkorának, legfeljebb eszköztára változott, bővült és látszólag finomult.

A mindenkori aktuális politika minden értéket eszközként értelmez önmaga elfogadtatására és fenntartására. Ilyen értelemben mindennek a megítélése személyfüggő, több síkon és irányban is. Az „utókornak” egy része az Ellenpontok esetében is kiválasztotta az egészségeset, azt a szeletet, ami feltétként – valamilyen módon – a saját kenyérére illett. Vagy – hogy a hasonlatnál maradjak – úgy döntött, hogy tudomást sem vesz róla, mert nem szolgálná önfenntartását, sőt, akár a torkán is akadhat.

Hogy Petőfi 25-26 évesen reménykedett az utókorban, az természetes. Ezért is szeretjük őt. Vannak helyzetek, amikor e remény nélkül összeroppanna az ember.

Természetes az is, hogy ma is reménykedhetünk, vagy reménykednünk kell, minden ennek ellentmondó tapasztalatunkkal együtt. Mert az utókorhoz tartoznak azok is, akiknek a meglévő értékek megbecsülése s új értékek teremtése, létrehozása egyéni és közösségi identitásuk megerősítését, fenntartását szolgálják. Tudjuk, hogy rendszerint nem ők azok, akik úsznak az árral, jelölik ki mások helyét a társadalmi hierarchiában, vagy kitüntetések osztogatnak.

Ők azok, kiket a vezére „belülről vezérel”, hogy Petőfi mellett József Attilára is utaljunk. Nekem ők az igazi utókor. Mert amit ők és utódaik továbbvisznek, az mindenekelőtt életető és – ezáltal is – fenntartó és maradandó érték.

13. Hogyan érzi, elégtételt kapott-e, s odavetett-e legalább foghegyről valami „hivatalos nagyság” bár egy köszönömöt?

Semmiféle hivatalos „köszönömben” nem volt részünk. Nem mintha bárki hivatalos nagyság foghegyről odavetett köszönöm-

jének örültünk volna. Ez a veszély azonban azok részéről sem fenyegetett bennünket, akik az eltelt évtizedek egy-egy világossabbnak tűnő, optimistább társadalmi-politikai pillanatában mind hivatali joguknál, mind feltételezett erkölcsi kvalitásaiknál fogva megtehették volna.

Amúgy nem hiszem, hogy emiatt nagyon szenvedtünk volna, de elképzelhető, hogy jobb esetben más fordulatot is vehetett volna az életünk, s nem kell nyakunkba vennünk a nagyvilágot. Igazi elégtételt meg amúgy is csak saját lelkiismeretünkől kaphatunk, s én ezt a magamétól megkaptam.

Azt azonban nagyon méltánytalannak tartom ma is, hogy a férjem, akinek minden értelemben összehasonlíthatatlanul nagyobb része volt az Ellenpontokban, mint nekem, s aki, ha nem írja meg a Programjavaslatot s a Memorandumot, akkor az Ellenpontok nem lett volna az, ami, nem hogy elismerést, de normális munka- és életlehetőséget sem kapott képességei méltó kamatoztatására és arra, hogy családjának egy otthon alapjait megteremthesse.

85-ben megszületett Péter fiunk, s a rá következő évben sikerült férjem előző házasságából származó nagykorú fiát, Csabát, – családegyesítés címén – áthozatni Magyarországra. Péter megszületése mellett ez volt a legnagyobb öröm, ami Magyarországon ért bennünket. Csabának már kezében volt ekkor a román katonai szolgálat teljesítésére szóló értesítés, nagy esélye volt rá, hogy az apja „bűne” miatt ezt a szolgálatot a Duna-csatornánál kell majd letöltenie. A jelentkezés előtti héten sikerült átjönnie Budapestre.

Szóval, szép nagy család voltunk már, akiknek csupán élettér és lehetőség kellett volna arra, hogy méltó emberi életet élhessen. Amikor később váradi volt barátaink tudomást szereztek arról, hogy elhagytuk Magyarországot, visszahallottuk, hogy egyikük megdöbbenését és helytelenítését fejezte ki mondván: „Mit akartak, a Rózsadombon lakhattak?!”

Így igaz, gyönyörű helyen lakhattunk Illyés Gyuláné, Flóra néni jóvoltából, akinek egyik – egyszobás – lakását kölcsön kaptuk arra az időre, amíg „rendbe jövünk” Magyarországon. A férjem mindent meg is tett, amit tudott, s amit lehetett, hogy ez a „rendbejövetelünk” megtörténjen. Nem rajta múlt, hogy nem sikerült.

Az teljesen világos volt, hogy az akkori hivatalos politikai vezetés szerint mi ott – enyhén szólva – nagyon fölöslegesek vagyunk, ez elég egyértelműen megmutatkozott a férjem számára. Azok a politikai-társadalmi csoportok pedig, amelyek komoly tényezőnek számítottak akkor mind a társadalom, mind a hivatalos politika számára, s ezáltal is lehetőségük, módjuk lett volna hozzásegíteni az immár öttagú, két kicsi gyermekkel bíró családjunkat egy alapvető, normális kezdethez a beilleszkedésre, számukra sokkal fontosabb dolgokkal voltak elfoglalva. Azt hiszem, a legtöbbjük fel sem fogta, hogy mennyire elemi és napi gondokkal küszködünk. Nem ezen a síkon éltek a mindennapjaikat, a tény pedig, hogy Magyarországra telepedhettünk, valamint Illyés Gyuláné lakásában lakhattunk azt bizonyíthatta számukra, hogy a magyarországi „társadalom” megtette a magáét, a többi rajtunk áll.

Itt kell azonban elmondanom azt is, hogy Péter fiunk megszületése után Fekete Gyula író Csehák Judit akkori szociális és egészségügyi miniszternél „kijárt” számomra egy minimális – méltányossági alapon megítélt – gyermekgondozási segélyt, ami

elsősorban családfenntartó lelkiismeretemen könnyített, nem lévén kenyérkereső foglalkozásom, „csak” családanya voltam.

Azonban mindent összevetve, ma is úgy hiszem, hogy kevésbé érzékeny embereknek és nagy játékosoknak kellett volna lennünk, hogy helyzetünket ne érezzük megalázónak.

Ezzel együtt azt hiszem, még sokáig húzhattuk volna Magyarországon, mert hiszen nagyon a hazában akartunk mi élni. A férjem erős szívritmuszavarai azonban, amelyek miatt egy időre a Korányi-szanatórium lakója lett, világosan mutatták, hogy helyzetünk megoldása veszélyesen is a „szívügye” lett. Nem csak emiatt, de ekkortól kezdve erősödött bennem az az érzés, hogy nem jó helyen vagyunk mi Magyarországon. Az utána következő két bonyodalmas, nehéz év sem győzött meg az ellenkezőjéről. Pedig mennyire szerettem volna! Így amikor a férjem ’88 januárjában akkori munkahelyén, az Országos Levéltárban újra rosszul lett, számomra teljesen és sürgetően egyértelművé vált, hogy onnan el kell jönnünk.

Hivatalosan az akkor már három hónapja politikai menekültként Göteborgban tartózkodó húgomat jöttünk meglátogatni, aztán itt maradtunk. Mindezt megírta már a férjem, én most csak megpróbáltam a magam szempontjai szerint csoportosítani a tényeket. Ezért a történethez nekem az is szorosan hozzátartozik, hogy ma már Göteborg nekem nem csupán Svédország második nagyvárosa, ahol történetesen letelepedtünk, hanem nagyobb gyermekeink szocializálódásának, felnötté érésének színhelye és legfiatalabb gyermekünk, Márton szülővárosa. Meg az unokáinké, húgom gyermekeié és öcsémék kisebbik gyermekeé is. Öcsém, aki otthon, a romániai politikai biztonsági szervek szerint „egy hazaáruló” sógora volt, hosszabb magyarországi tartózkodás után munkavállalóként települt le Svédországban a családjával.

Mindez tehát többé-kevésbé közvetlenül az Ellenpontokban való részvételünk következménye számunkra s a hozzánk tartozók számára.

14. Mit tanácsol a jövő generációknak, ha az Önökéhez hasonló helyzetben dönteniük kell: kockáztassanak-e, ahogyan Önök is tették?

Természetesen kockáztassanak, ha értelmét látják. Vagy érzik. Nagy és fontos változásokat csak kockázatok árán lehet elérni. A nem önös célokért való küzdelem rendkívüli felhajtó ereje lehet mind az egyén, mind a társadalom számára. A kockázat vállalásához szükséges merészség megtapasztalása pedig szinte elengedhetetlen a személyiség fejlődésében...

S még azt is mondanám nekik, hogy ha eddig szerették Petőfit, szeressék eztán is. Akkor is, ha nem a fehéregyházi csatában elesve, hanem Barguzinban halt volna meg.

Göteborg, 2011.

(Megjelent a Kapu 2012. évi márciusi számában. Az interjú készítője a Szatmári József Balázs írói álnevet használta a folyóiratban.)

SVÉD KORMÁNYDÖNTÉS AZ EGYHÁZI JÁRULÉKRÓL

Előző lapszámunkba egy különálló féloldalas mellékletet tettünk be, s ebben GYORSHÍR formájában közöltük: június 28-i postával a svéd kormánytól hivatalos értesítést kaptunk. A 2012. június 14-én hozott

SVÉD KORMÁNYHATÁROZAT ÉRTELMÉBEN
a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség is
felkerült azon svédországi egyházak sorába, melyek
AZ EGYHÁZI JÁRULÉKOT AZ
ADÓHIVATAL ÚTJÁN BEVÉTELEZIK.

Ennek tudatában kértük híveinket, töltsék ki és postázzák október 20-ig a Lelkeszi Hivatal címére a Beleegyezési nyomtatványt (Medgivande).

Az Adóhivatallal ez ügyben kapcsolatot tartó Tiglezán József egyházi megbízottunk úgy értesült: lehetséges, hogy a 2012 november folyamán még beérkező beleegyezési íveket is figyelembe veszik.

Mindazok tehát, akik már beküldték, vagy november folyamán még beküldik beleegyezési ívüket (Medgivande), számíthatnak arra, hogy 1%-os egyházfenntartási járulékukat 2013 januárjától kezdve havi részletekben az Adóhivatal vonja majd le.

Az aláírt beleegyezés (Medgivande) beküldése után az egyházfenntartó tagnak nincs több tennivalója ebben az ügyben. A többit az Adóhivatal intézi.

Ebben az évben, 2012-ben az Adóhivatal még nem vonja le az 1%-os egyházadót, így kérjük, ezévi hozzájárulását mindenki küldje be az eddig megszokott módon (pl. interneten), vagy a mellékelt PlusGiro befizető szelvény által.

 REGERINGEN	Regeringsbeslut IV:6 2012-06-14 S2011/9797/PBB
Socialdepartementet	Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige Gábor Sebestyén Fastlagsvägen 42, 1 tr 126 47 Hägersten

Ansökan om hjälp med avgifter

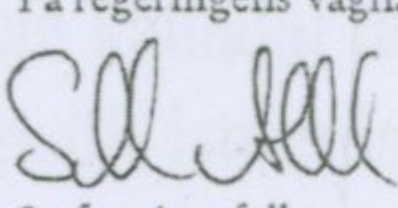
Regerings beslut
Regeringen bifaller ansökan.

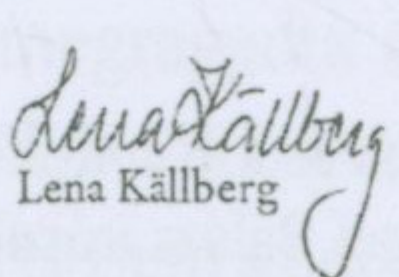
Ärendet
Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige har ansökt om statlig hjälp med avgifter.

Nämnden för statligt stöd till trossamfund och Skatteverket har tillstyrkt ansökan.

Skälen för regeringens beslut
Registrerade trossamfund kan enligt 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund beviljas hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter samt med att ta in avgifterna. Sådant hjälp får lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och är stabilt och har egen livskraft.

Regeringen finner vid en samlad bedömning att Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige uppfyller förutsättningarna för att få hjälp med avgifterna. Ansökan bör därför bifallas.

På regeringens vägnar

 Stefan Attefall

 Lena Källberg

Postadress 103 33 Stockholm	Telefonväxel 08-405 10 00	E-post: registrator@social.ministry.se
Besöksadress Fredagatan 5	Telefax 08-723 11 91	

A kormányhatározat (fénymásolat a svédnyelvű eredetiről)

 A KORMÁNY	Kormányrendelet IV:6 2012-06-14 S2011/9797/PBB
Népjóléti minisztérium	Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség Sebestyén Gábor Fastlagsvägen 42, 1 em 126 47 Hägersten

Járulékbevételezési segély kérvényezése

A kormány határozata
A kormány jóváhagyja a kérvényt

Tárgy
A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség állami járulékbevételezési segélyért folyamodott.

Az Egyházi Segély Állami Hatósága és az Adóhivatal a folyamodványt támogatta.

A kormány határozatának indoklása

Az (1998:1593) sz. Felekezeti Törvény 16. § értelmében a bejegyzett felekezetek a járulékok megállapítása, kivetése és elszámolása tekintetében állami segítségre jogosultak. Ezt a jogosultságot csak olyan bejegyzett felekezet kaphatja, mely stabil, saját életerővel bír, és hozzájárul a társadalom pillérét jelentő alapvető értékek fenntartásához és erősítéséhez.

Átfogó szakvéleménye szerint a Kormány úgy ítéli meg, hogy a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség eleget tesz a járulékbevételezési segély megadása előfeltételeinek. A kérvény ezért jóváhagyatik.

A Kormány megbízásából

Stefan Attefall

Lena Källberg

Postcím 103 33 Stockholm	Telefonszolgálat 08-405 10 00	E-postacím: registrator@social.ministry.se
Látogatási cím Fredagatan 5	Telefax 08-723 11 91	

A kormányhatározat (magyar nyelvű fordítása)

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp
till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige
(Egyházi járulékról szóló BELEEGYEZÉS a Svédországi
Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomst.

(Ezennel beleegyezésemet adom a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösségnek, hogy a kommunális adóköteles jövedelemre számított 1% -os egyházi járulékot a jövő évtől kezdődően és a továbbiakban az Adóhivatal útján vonja le.)

Namn: _____
(Név)

Personnummer: _____ - _____
(Személyi szám)

Adress: _____
(Cím) Gata (Utca) / nr (Házszám)

Postadress: _____
(Postai cím) Postnr (Irányítószám) Ort (Város)

_____ Datum (Dátum) Underskrift (Aláírás)

Skicka medgivandet till (A beleegyezést az alábbi címre kell elküldeni):

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136

För att gälla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast den 20 oktober året innan.**

(Ahhoz, hogy a következő adóévtől érvényes legyen, a beleegyezést **legkésőbb folyó év október 20-ig** kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse
begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen :

(A beleegyezés visszavonásig érvényes. Visszavonási nyomtatványt
a Lelkeszi Hivataltól kell kérni és oda visszaküldeni:

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136.

Information om statligt stöd i form av avgiftshjälp från Skatteverket, 1% avgift till trossamfund

Kyrkolagen föreskriver skyldighet för medlemmar i Svenska Kyrkan att betala församlingsavgift. Avgiften dras tillsammans med kommunalskatten av utbetalaren av lön, pension eller annan ersättning.

Den som är medlem i ett annat trossamfund kan betala församlingsavgift till detta trossamfund, vilka bestämmer avgiftens storlek och inbetalningssätt. Skatteverket kan hjälpa till med att ta in avgift. Denna kallas för avgiftshjälp.

Rätten till avgiftshjälp ansöks hos regeringen och fattas av regeringen. Hjälpen får endast lämnas till ett registrerat trossamfund som är stabilt, har egen livskraft och bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vill ha på. Fr.o.m. år 2000 upphörde ungerska prästens anställning hos Svenska Kyrkan och i denna rådlösa situationen beslutade den dåvarande ungerska rikskyrkorådet att kyrkoavgiftens storlek och inbetalningssätt blir helt och hållet frivilligt. I denna tio års period bevisades att det var fel att basera samfundets ekonomi på en inte förutseddbar inkomst.

Ungerska Protestantiska Samfundet har ett datoriserat medlemsregister som omfattar ca. 5500 medlemmar, men bara en mindre del av dessa betalar kyrkoavgift direkt till samfundet. Det är många som fortfarande betalar avgiften till Svenska Kyrkan, eller till ett annat trossamfund, men flertalet betalar samtidigt avgift även till Ungerska Protestantiska Samfundet. Men det är många som inte betalar någon kyrkoavgift alls.

Lagen i Sverige säger också att man inte behöver vara medlem i något trossamfund utan man kan stå utanför.

Den som har bestämt sig för medlemskap i vårt samfund och vill delta i vår gemenskap samt använda tjänsterna har också skyldighet att även ekonomiskt bidra till samfundets verksamhet.

Enligt § 10 i våra stadgar kan alla boende i Sverige vara medlem i vårt samfund om "vederbörande efter sina förutsättningar deltar i samfundets aktiviteter och bidrar ekonomiskt till samfundets försörjning samt att den lämnar ett skriftligt medgivande om detta med namnunderskrift".

På grund av ovannämnda har vi bestämt oss för att i likhet med andra trossamfund ansöka om stöd i form av avgiftshjälp.

När börjar avdraget av avgift till trossamfundet att göras?

"Medgivande till avgiftshjälp" skall sändas in till pastorsexpeditionen som lämnar vidare till rikskassören senast den 20 Oktober. Rikskassören meddelar till Skatteverket en datoriserad förteckning över de medlemmar som har lämnat medgivande till avgiftshjälp. Skatteverket höjer sedan uppgiften om vilket skatteavdrag medlemmens arbetsgivaren skall göra kommande år med 1%.

Hur påverkas medlemmarna?

För den enskilde medlemmen fungerar avgiftshjälpen på så sätt att storleken på det skatteavdrag som arbetsgivaren gör varje månad ökas med avgiften till trossamfundet. Detta registreras automatiskt hos Skatteverket i och med att trossamfundet skickar in sin datoriserad förteckning innan det aktuella inkomståret när avgiftshjälpen skall träda i kraft. Arbetsgivaren hämtar sedan uppgift om rätt skattetabell från Skatteverket där avgiften till trossamfundet är inräknad. Viktigt! Det är förhållandena den 1 november året innan det aktuella inkomståret som avgör om avgift till trossamfund skall betalas. Även om ett medgivande återkallas under året är personen fortfarande avgiftsskyldig för hela året.

Avgiften beräknas på den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten (inkomsten minskad med avdrag t.ex. avdrag för resor till och från arbetet, pensionsparavdrag, grundavdrag).

När upphör avgiften till trossamfundet att dras?

Ett lämnat medgivande om avgiftshjälp är giltigt till dess att återkallelse görs. Om man bestämmer sig för att återkalla detta ska en blanket för återkallelse begäras från pastorsexpeditionen som ska skrivas under med namn och personnummer. Återkallelsen bör ske skriftligt och skickas vidare till rikskassören. Återkallelsen gäller från och med nästa års ingång om återkallelsen görs senast den 1 november året före det kalenderår som avses. Återkallelsen påverkar inte själva medlemskapet.

Avgiftshjälpen avslutas också när någon har bestämt sig för att träda ut ur samfundet, och får en skriftlig bekräftelse för detta.

Den som har återkallat sitt medgivande till avgiftshjälp eller träder ut ur samfundet för den 1 november kommer inte att betala kyrkoavgift fr o m det följande kalenderåret.

Tájékoztatás az 1%-os egyházi járulék bevételezéséhez nyújtott állami segítségről

A törvény előírja a Svéd Egyház tagjainak kötelezettségét, hogy gyülekezeti járulékot fizessenek. A járulékot a kommunális adóval együtt a fizetést, nyugdíjat vagy más jövedelmet folyósító intézmény vonja le.

Más egyházak tagjai járulékat az illető (más) egyházhoz fizetik, mely maga alapítja meg a járulék mértékét és a befizetés módját. Az Adóhivatal segítséget nyújthat a járulék bevételezéséhez. Ezt nevezik járulékbevételezési segélynek.

A járulékbevételezési segélyre jogosultságról a kormány dönt. Ezt a jogosultságot csak olyan bejegyzett egyházi közösség kaphatja, mely stabil, saját életerővel bír, és hozzájárul a társadalom pillérét jelentő alapvető értékek fenntartásához és erősítéséhez. 2000-től a Svéd Egyház nem alkalmaz magyar lelkészt. Tanácsalanságában az akkori egyházvezetés úgy döntött, hogy az egyházi járulék mértékét és befizetési módját teljes egészében önkéntességi alapra helyezi. Tíz évnyi időszak tapasztalata bebizonyította, hogy téves volt az egyház anyagi gazdálkodását egy megújondíthatatlan bevételre alapozni.

A Magyar Protestáns Egyházi Közösség számítógépes tagjegyzéke mintegy 5500 tagot tart nyilván, de ezeknek csak egy kisebb része fizet közvetlenül a mi egyházunknak járulékot. Sokan vannak, akik járulékat továbbra is a Svéd Egyházhoz vagy más egyházhoz/felekezethez fizetik, némelyek egyúttal a Magyar Protestáns Közösséget is támogatván. De sokan vannak, akik egyáltalán nem fizetnek semmiféle járulékot.

Svédországban a törvény kimondja azt is, hogy nem szükséges valamely egyházhoz tartozni, hanem lehet kívülállónak is maradni.

Aki viszont elszánta magát hogy egyháztagunk legyen és részt kíván venni közösségünkben s annak szolgáltatásaival is élni kíván, annak kötelessége az egyház tevékenységéhez anyagilag is hozzájárulni.

Alapszabályzatunk szerint: 10.§. Az Egyházi Közösség tagja lehet minden svédországi lakos, "ha lehetőségei szerint részt vállal az Egyházi Közösség tevékenységében; ha rendszeres anyagi hozzájárulás formájában részt vállal a közös teherviselésből; ha mindezt nyilatkozat aláírásával is kifejezi."

A fentiek alapján elhatároztuk, hogy más egyházakhoz hasonlóan mi is kérvényezzük az egyházi járulék bevételezéséhez nyújtott állami segítséget.

Mikor kezdődik az egyházfenntartási járulék levonása?

Az "Egyházi járulék"ról szóló beleegyezést" legkésőbb október 20-ig a lelkészi hivatalhoz kell beküldeni, mely azt a főpénztárhoz továbbítja. A főpénztáros számítógépes jegyzéket küld az Adóhivatalnak azon tagokról, akik a járulék ily módon történő bevételezésébe beleegyeztek. Ezután az Adóhivatal 1%-kal megemelt mértékű adólevonásra utasítja a munkaadót a következő évben.

Miként befolyásolja ez a tagokat?

Az egyéni tag számára ez úgy működik, hogy a munkaadó által havonta levonandó adórész nagysága megemelődik az egyházi járulék mértékével. Azzal együtt, hogy az egyház beküldi a következő adóévre vonatkozó "beleegyezők listáját", az Adóhivatalnál ezt automatikusan bejegyzik. A munkaadó megszerzi az Adóhivaltól az illető munkavállalóra alkalmazandó helyes adó táblázatot, amelyben már benne foglaltatik az egyházi járulék is. Fontos tudni: Azt, hogy egy adott évben sor kerül-e egyházi járulék fizetésére, azt az előző év november 1-én fennállt állapot dönti el. Ha ezt követően, év közben vonná is vissza valaki beleegyezését, az a következő évben még adóköteles marad.

A járulék a megadózendó keresetből kalkulált kommunális bevételi adóra számítódik (a kereset, csökkentve a levonásokkal, pl. levonás a munkahelyre oda-vissza tett utazásokra, nyugdíjtakarék utáni levonás, alapvető levonás).

Mikor szűnik meg az egyházi járulék?

Egy leadott beleegyezés addig érvényes, amíg visszavonásra nem kerül. Ha valaki a visszavonás mellett dönt, erre vonatkozó nyomtatványt kell kérnie a Lelkesi Hivaltól, amit névvel és személyi számával kitölt és aláír. A visszavonásnak írásban kell történnie, melyről a főpénztáros értesítést kap. A visszavonás a következő év elejétől lép érvénybe, ha a visszavonás legkésőbb a vonatkozó naptári év előtti november 1-ig megtörtént. A visszavonás maga nem érinti az egyháztagságot.

A járulék ily módon történő bevételezése akkor is megszűnik, amikor valaki kilép magából az egyházból és erről írásbeli megerősítést kap.

Az, aki egy adott év november 1-e előtt visszavonta beleegyezését, hogy egyházi járulékát így bevételezzék, vagy kilépett az egyházból, a következő naptári évtől nem fizet egyházi járulékot.

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2012 NOVEMBER—DECEMBER

NOVEMBER

10	12:30	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
11	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	Toraplan
16	18:30	BORÅS	Hälsleholmskyrkan	Vågländsgatan 3
17	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgränd 27
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
18	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
24	11:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarntorget
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
25	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	Humlegårdsgatan 13
	17:00	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbergsgatan 32

DECEMBER

01	14:00	STRÄNGNÄS	Domkyrka	Biskopsgränd 2	Magyar mártírok emléke
01	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1	úrvacsora
02	11:00	HELSINKI	Alppila	Kotkankatu 2	úrvacsora
	17:00	TAMPERE	Kaleva-templom	Liisanpuisto 1	úrvacsora
08	12:30	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	úrvacsora
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1	úrvacsora
09	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	Toraplan	úrvacsora
14	18:30	BORÅS	Hälsleholmskyrkan	Vågländsgatan 3	úrvacsora
15	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgränd 27	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	úrvacsora
16	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg	úrvacsora
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	úrvacsora
22	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbergsgatan 32	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	úrvacsora
23	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	Humlegårdsgatan 13	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarntorget	úrvacsora

25

Karácsony

2012. december 1-én szombaton 14:00 órai kezdettel
a Strängnási Dómtemplomban, a Mártírok kápolnájában

MAGYAR VÉRTANÚINKRA EMLÉKEZÜNK

A Mártírok kápolnájában egy magyar vértanú: Sass Kálmán néhai érmihályfalvi református lelkipásztor neve is szerepel, akit hamis vádak alapján 1958. december 2-án a szamosújvári börtönben végeztek ki. A gyászistentiszteletre – ha igény mutatkozna rá – bérelt autóbusszal **közös utazást hirdetünk.**

Indulás 2012. december 1-én, szombaton 12 órakor a Stockholmi Magyar Házról. Jelentkezni Dr. Sebestyén Gábor országos felügyelőnél lehet a 08-184 172-es telefonon. Várjuk mielőbbi jelentkezésüket!

keve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi
Közösség lapja – Az Északon élő magyarok
ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Utkommer 4 nummer per år)

Nr. 3 årgång XX. évfolyam 3. szám
Oktober 2012 október
Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorådet)

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál
Tångagärde 136
S-523 98 HÖKERUM /Svédország/
Telefon: +46-(0)33-275 022

E-mail: ujkeve@keve.se
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda: Graphic City Trading AB
Borås, N. Långgata 47 Tel: 033-123 087
Példányszám (Upplaga)
900

Egyházfenntartási járulékot fizető
tagjainknak a lapot ingyen küldjük.
Az Új Kéve iránt érdeklődő más
olvasóinkat kérjük, tájékoztatásért
forduljanak a Lelkészi Hivatalhoz:
523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
Telefon: +46-(0)33-275 022
Mobil: +46-(0)70-602 29 68

Egyházi Közösségünk
Plusgiro számlaszáma:

Ungerska Protestantiska Samfundet
Plusgiro 602047-3

Tångagärde Gyülekezeti Otthon Alapítvány
Plusgiro számlaszáma:

Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård
Plusgiro 25534-9

**MÁS ÉSZAKI/BALTI ORSZÁGOKBAN
ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK
MEGBÍZOTT VEZETŐI**
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
BÁN ISTVÁN
EE-75326 KARLA Ra vald, Harjumaa
Lodjapuu tee 10-1 Mobil: +372-5069642

FINNORSZÁG – Helsinki – Tampere
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358-19231242 Mobil: +358-409607559

MERÉNYLET

Mondd, miért rendezted így be a világot,
hogy ne nyugodjon meg soha semmi benne?
Mért taszítanak vissza konok körfogások
mindent újra s újra bezárt kezdetekbe?

Mit ér az ismétlés? Bezárva a körbe
mindennek csak önmagába van iránya,
hiába győz telet a tavasz, ha őszbe
hull a nyár és újra tél dermed a tájra.

Milyen perspektívát teremtett a létnek
ez az örült hajsza, melyben cél a hajsza,
ami kizárja a tökéletességet,
mert ha zenitre ér, percre, ha uralja?

Netán kihívása az emberi szellem,
az egyetlen irány, ami kört szakíthat?

Eredendő bűnünk a tilalom ellen,
melyből az üzetés távlatai nyílnak?

Értelmünk lenne a rend ellen merénylet,
amit a rend termel saját maga ellen?
Fogja-e uralni ezt a mindenséget,
hogy a teljesség egyszer hazára leljen?

Hogy az ellentétek egymást fölsozlassák,
s ne pokol tükrében nézzünk téged, Isten,
ami hevíti körforgásaink harcát,
hogy ne legyen cél, ha céltalanság sincsen?

Engedd ezt a kényszert megbontani egyszer!
Ha már a rend kétsége emberi elme,
hadd vívjon olyan csatát a végtelennel,
melyben a világot viszi győzelemre!

Gál Éva Emese